

# Rechtskundig Weekblad

Vereniging zonder winstgevend doel

Verschijnt elke Zondag

Abonnementsprijs : 400 fr. per jaar

Postcheckrekening N° 3185.22

Beheer en Redactie : Mr. René VICTOR, Justitiestraat, 21, Antwerpen

## DE PACTVERLENGING

We kennen sedert enkele maanden in zake pachtverlenging een verwarde rechtspraak, die natuurlijkerwijze ontstemming brengt, zowel voor de eigenaars als voor de pachters, die vernemen dat in andere kantons een voor hen gunstige oplossing wordt gegeven aan de moeilijkheid die zij hebben. Door dit artikel trachten we klaarte te brengen, in de hoop dat weldra de hogere rechtbanken een vaste lijn zullen aangeven in deze netelige kwestie.

### A. De besproken tekst.

In haar overgangsbepalingen voorziet artikel 20, II, van de nieuwe pachtwet van 7 Juli 1951 (Staatsblad 29 Juli 1951) wat volgt :

.....  
alin. 8 : « De verpachter die vroeger (vóór 8 Augustus 1951) opzegging heeft gedaan, *zonder* reden op te geven of om een *andere* reden dan in de wet van 31 Maart 1948 is bepaald, en oordeelt een ernstige reden te hebben om de gedane opzegging *geldig* te doen *verklaren*, moet binnen drie maand na de inwerkingtreding van deze wet, met dat doel de pachter voor de vrederechter dagvaarden, ..... »

alin. 9 : « In geval van *geldige* of *geldigverklarde* opzegging kan de pachter niet eerder genoodzaakt worden het goed te ontruimen dan bij de *tweede* vervalldag van de pacht, na de inwerkingtreding van de wet. »

alin. 10 : « Hetzelfde geldt in geval van gerechtelijke beslissing tot uitzetting, gemotiveerd door andere redenen dan de schuld van de pachter. »

Voor ons is deze tekst klaar, helderklar !... De pachten, die opgezegd werden tegen Half-Oogst, 30 September, 30 November, Kerstdag 1951, of tegen Half-Maart en 1 Mei 1952, worden verlengd met één jaar.

Persoonlijk zijn we nooit voorstander geweest van deze verlenging, doch geen andere stelling lijkt ons volgens de wet gerechtvaardigd. Daar de verschillende thesissen steunen op een paar andere wetteksten, past het deze aan te halen :

*De wet van 31 Maart 1948* (Staatsblad 10 April 1948).

Volgens deze wet werd de uitwerking van alle pachtopzeggingen geschorst tot op een datum die

(later) bij Koninklijk Besluit zou worden bepaald. Deze schorsing was niet toepasselijk voor de eerste vier uitzonderingsgevallen op de minimumduur van de pachten voorzien door artikel 1774, 3° pa. B. W. B. (b.v. voor de seizoenpachten en deze van bouw- en nijverheidsgronden), alsmede wanneer de verpachter opzegging had gegeven om het goed zelf in bedrijf te nemen ofwel het in gebruik te geven aan een afstammeling of een ascendent.

*Het Koninklijk Besluit van 12 Juli 1951* (Staatsblad 29 Juli 1951).

Voormeld besluit voorziet dat een einde wordt gesteld aan de schorsing van de uitwerking van de opzeggingen gegeven vóór 8 Augustus 1951, schorsing ingevolge de wet van 31 Maart 1948.

In de motivering ervan lezen wij o.m. : « Gelet op de wet van 7 Juli 1951, inzonderheid de leden 8 en 9 van artikel 20, II... » ! Dit is van belang, zoals we verder zullen zien.

### B. Interpretatieregelen.

1) Het ontwerp van de nieuwe *Code, an VIII*, bevatte reeds : « ... quand une loi est claire il ne faut » point en éluder la lettre sous prétexte d'en respecter » l'esprit... »

2) *Prof. De Page* houdt voor wat volgt : « Quand » la loi a statué et que son texte est clair, le juge ne » dispose d'aucun pouvoir d'interprétation. On n'inter- » prète pas ce qui est clair de soi... » (Dr. civ., tome I, n° 214).

3) Het *Dalloz-Répertoire pratique*, tome VIII, v° lois, p. 713, luidt o.m. : « Il n'y a lieu à interprétation » des lois qu'autant que leur rédaction est obscure ou » ambiguë. Quand la loi est claire, il n'est pas permis » d'en éluder la lettre sous prétexte d'en pénétrer » l'esprit (n° 562).

» Il n'est par permis de distinguer lorsque la loi » ne distingue pas » (n° 564).

In dezelfde zin oordeelde de Correctionele Rechtbank van Avesnes op 10 Maart 1925 (Dall. Hebd. 1925, 423).

4) De Burgerlijke Rechtbank van Rouen vonniste op 25 Februari 1941 in volgende zin : « Si, en principe,

» le recours aux travaux préparatoires est permis, » lorsqu'un texte nécessite interprétation, le juge doit » au contraire, se l'interdire quand le sens de la loi, » tel qu'il résulte de sa rédaction, n'est ni obscur ni » ambigu et doit, par conséquent, être tenu pour » certain » (Dall., A, 1941, 239).

5) Het Beroepshof van Brussel oordeelde op 19 Maart 1951 (Rev. Gén. fisc. et fin. 1951, p. 181) : « ... wanneer wetteksten klaar en duidelijk zijn, moet » bij afwezigheid van dubbelzinnigheid, in de voor- » bereidende werken, *niet* gezocht worden naar hun » betekenis... »

### C. De stelling « algemene pachtverlenging ».

#### 1) De rechtsleer.

a) De heren *Gourdet* en *Closon*, in hun klassiek geworden werk « Le bail à ferme », 3<sup>e</sup> éd., n<sup>o</sup> 130, vertaald door de heer *Roppe*, gouverneur, spreken zich duidelijk uit voor de algemene verlenging. Zij steunen zich enerzijds op de algemene bewoordingen van de tekst van artikel 20, II, 9<sup>e</sup> alin. Anderzijds op het feit dat het zou onlogisch zijn de verpachter, die een vonnis van bekrachtiging van opzegging heeft bekomen, in een nadeliger toestand te stellen dan de verpachter die geen vonnis van bekrachtiging heeft.

b) De heer *F. Van den Abeele*, jur. adviseur bij het Departement van Landbouw, is, in zijn werk « De Landpacht », n<sup>o</sup> 60, blz. 129, ook van mening dat de pachtverlenging van algemene toepassing is.

c) De heer *J. Discry*, advocaat te Luik, was verslaggever over het wetsontwerp in de Kamer van Volksvertegenwoordigers. Hij schreef ons o.m. : « ... je pense à croire que ce sont les juges qui ont statué » dans le sens de la prolongation (du bail) qui ont » raison ». Deze zienswijze heeft hij uiteengezet in « La Défense Agricole » van 8 September 1951 en van 10 November 1951.

De heer *Discry* kan als een der voorvechters van de nieuwe pachtwet worden beschouwd en we vermoeden dat zijn duidelijke taal in de weegschaal mag worden gelegd bij het navorsen welke het inzicht was van de wetgevers. Overigens is de heer *Discry* herhaalde malen en met gezag tussen gekomen tijdens de besprekingen zowel in de Commissies als in de Kamer zelf.

d) De heer senator *Van Oudenhove*, notaris, is ook verschillende malen tussengekomen bij de besprekingen in de Senaat en hij heeft o.m. amendementen voorgesteld. Nopens de interpretatie van artikel 20, II, alin. 9 schrijft hij :

« Het verslag van de « Verenigde Commissies van » Justitie en Landbouw » van de Senaat (n<sup>o</sup> 293) » bevatte het volgende :

» De verpachter, die vroeger opzegging heeft gedaan » daan en oordeelt een ernstige reden te hebben om » de gedane opzegging geldig te doen verklaren, » moet binnen de 3 maanden na ..... met het doel » de pachter voor de vrederechter te dagvaarden, » enz. In geval van *geldigverklaring* van de opzeg- » ging kan de pachter niet eerder genoodzaakt worden » het goed te ontruimen, dan bij de 2<sup>e</sup> verval- » dag van het pacht na ..... »

» Ik had een amendement neergelegd om aan het » einde van artikel 20 volgende tekst toe te voegen :

» De *geldigverklaring* van de opzegging waarvan » hiervoren sprak, is niet vereist wanneer de op- » zegging werd gedaan door de verpachter of de » verkrijger om het goed zelf in gebruik te nemen » of om het bedrijf over te laten aan zijn echt-

» genoot, aan zijn afstammelingen of aan die van » zijn echtgenoot.

» Dit amendement gaf in de publieke zitting van de » Senaat op 13 Juni 1951 aanleiding tot discussies, » zodat de heer *Rolin*, voorzitter der Commissie van » Justitie van de Senaat het volgende verklaarde :

» De kwestie gesteld door de heer *Van Oudenhove* » is zeer kies. De Verenigde Commissies hebben ze » niet onderzocht en daar deze kwestie van juridi- » sche aard is, wens ik dat de Commissie van Justi- » tie ze opnieuw zou onderzoeken, Dinsdag aan- » staande, derwijze dat de eindstemming slechts » nadien zou geschieden.

» De kwestie is zeer belangrijk, ik wens dat de » Senaat niet zou improviseren ». (Zie Parl. Anna- » len, vergadering 13 Juni 1951.)

» Op 19 Juni 1951 vergaderde de bevoegde Commissie » om mijn amendement te bespreken. Er werd een vol- » ledig akkoord bereikt over de bedoeling er van, » doch het werd niet in de door mij voorgestelde tekst » aangenomen. Het werd omgewerkt in de tekst van » alinea 7, artikel 20, II. Dit alinea 7 werd, na de » bespreking in de Commissie, alinea 8. Dit nieuw » alinea 8 (dus alinea 7 van het ontwerp), werd in » de Commissie, onder vorm van amendement voor- » gesteld als volgt :

» De verpachter, die vroeger opzegging heeft ge- » daan *zonder* reden op te geven of om een *andere* » reden dan in de wet van 31 Maart 1948 is bepaald, » en oordeelt een ernstige reden te hebben om de » gedane opzegging *geldig* te verklaren, moet, bin- » nen 3 maand na ..... »

» Ingevolge het onderscheid gemaakt door de nieuwe » alinea 8 tussen enerzijds de opzeggingen gedaan voor » een reden voorzien in de wet van 31 Maart 1948 en » anderzijds de opzeggingen gedaan om een andere » reden of zonder reden, werd ook de nieuwe alinea 9 » (alinea 8 van het ontwerp) gewijzigd en luidde de » tekst als volgt :

» In geval van *geldige* of *geldigverklarde* op- » zegging kan de pachter niet eerder genoodzaakt » worden het gepachte goed te ontruimen dan bij » de 2<sup>e</sup> vervaldag na de pacht, na ..... »

» Het is opvallend dat het woord *geldige* aan de » eerste tekst van het ontwerp werd *toegevoegd*, en » wel omdat de opzeggingen gedaan om een reden » voorzien door de wet van 31 Maart 1948, door de » vorige alinea, *nu* worden beschouwd als *geldig*, zon- » der dat een geldigverklaring wordt vereist.

» Het is dus klaar dat de Commissie zowel voor de » « *geldige* » en voor de « *geldig te verklaren* » op- » zeggingen, zich *uitdrukkelijk* heeft uitgesproken en » dat *in geen* geval de pachter kan genoodzaakt wor- » den het goed eerder te ontruimen dan op de 2<sup>e</sup> ver- » valdag na de inwerkingtreding van de wet.

» Hoewel ik persoonlijk geen voorstander was van » deze gelijkstelling wat betreft de datum van ont- » ruiming, *bleef de Commissie op haar standpunt*. » Vandaar de niet te betwisten tekst, die achteraf door » de Senaat werd aangenomen.

» Het ontwerp *aldus* gewijzigd en aangenomen door » de Senaat, werd overgemaakt aan de Kamer, waar » het in de Commissie en door de Kamer *onveranderd* » werd aanvaard en gestemd. »

#### 2) De rechtspraak.

De meeste Vrederechters spraken zich uit in de zin van de algemene pachtverlenging. We waren in de gelegenheid vonnissen in deze zin te lezen van de Vrederegerechten van Passendale, Veurne, Marche,

Edingen, Hollogne, a.P., Fléron, Lens, Herk de Stad, Diksmuide, Gistel, Poperinge, Meseen, Herzele, Kruishoutem, Harelbeke, Puurs, Glabbeek, Brugge, enz.

We kennen slechts drie vonnissen in beroep uitgesproken door een Rechtbank van eerste aanleg, nl.:

a) Burgerlijke Rechtbank Leuven, dd. 9 November 1951 (R. W. 1951-1952, k. 938);

b) Burgerlijke Rechtbank Nijvel, dd., 24 December 1951 (Jonr. des Trib. 1952, p. 89);

c) Burgerlijke Rechtbank Ieper, dd. 26 December 1951, in zake Coenē c/ Delanote.

Dit laatste vonnis schijnt ons goed gemotiveerd en wordt grotendeels gestaafd door de argumenten, uiteengezet door senator Van Oudenhove. We halen enkele motieven aan :

« ..... Al de opzeggingen die vielen onder de toepassing van de wet van 31 Maart 1948, vallen ook onder de toepassing van artikel 20, II, alin. 8 en 9.

» De tekst van alin. 9 die tijdens de besprekingen lang dezelfde was gebleven, werd, volgens de verklaring van de heer Derbaix, verslaggever, veranderd en dit op voorstel van de Commissie van Justitie (Parl. Handel. Sen., n° 62, vergadering 19 Juni 1951, n° 62, blz. 1536, lid 3) ..... De gewijzigde tekst van alin. 9 luidde ingevolge de verklaring van de heer Derbaix, als volgt : « In geval van geldige of geldig verklaarde opzegging kan ..... enz. »; dat deze gewijzigde tekst aldus de definitieve tekst van alin. 9 is geworden, dat het woord « geldig » niets anders kan betekenen dan de opzeggingen waarvan de uitwerking in toepassing van artikel 1 van de wet van 31 Maart 1948 niet geschorst kan worden.....;

» dat het Koninklijk Besluit van 12 Juli 1951 dus geen onderscheid maakt tussen welkdanige opzeggingen, enz.;

» dat de heer Héger, in de Kamer op 5 Juli 1951 aan de heer Chalmet verklaarde :

« le texte qui vous est soumis dit que lorsqu'il s'agira d'un congé valable ou validé..., le preneur bénéficiera de toute façon et au minimum d'un an encore... » (Parl. Handel. Kamer, zitting 5 Juli 1951, p. 44.)

Dit laatste argument vinden we ook in de motivering van bovengemeld vonnis van de Burgerlijke Rechtbank van Leuven, die tevens wijst op de nadelige toestand van de eigenaar, wiens opzegging door vonnis werd bekrachtigd en verplicht zou zijn de pachtverlenging toe te staan, terwijl de eigenaar, die geen bekrachtiging bekwaam, onmiddellijk over zijn goed zou kunnen beschikken...

Het voormeld vonnis van Nijvel bevat o.m.:

« ... si les travaux préparatoires sont insuffisants à l'intelligence du texte querellé, il est certes interdit de les solliciter, selon la thèse de l'intimé, dans un sens que ne recommandent ni le texte même ni l'économie générale de la loi... »

#### D. De stelling « beperkte pachtverlenging ».

##### 1) De rechtsleer.

De heren De Clerck en Lefère. — We vermoeden dat het deze auteurs zijn, die voor het eerst in hun boek « Het nieuw statuut in zake Landpacht », n° 156 en 157, de stelling hebben vooropgezet dat de verpachter die b.v. in 1949 opzegging had gegeven tegen de vervaldag, einde 1951, niet verplicht is pachtverlenging toe te staan, indien hij zijn inzicht van persoonlijk gebruik of van gebruik door zijn kinderen, in de opzeggingsakte had vermeld.

Hoewel we weten dat de auteurs in hun hoedanigheid van volksvertegenwoordiger, de besprekingen van de pachtwet van dichtbij hebben kunnen volgen, vermoeden we dat hun stelling ongegrond voorkomt en niet kan opwegen tegen de argumentatie van senator Van Oudenhove, volksvertegenwoordiger Discry, en anderen.

Onderzoeken we hun argumentatie die wij punt voor punt zullen trachten te weerleggen.

1) In de verschillende gevallen voorzien bij de wet van 31 Maart 1948, waarop artikel 20, II, 9° alin. zinspeelt, en waarvan het inzicht van persoonlijk gebruik het belangrijkste is, is er nooit schorsing van uitwerking van opzegging geweest. Deze opzeggingen zijn dus volkomen rechtsgeldig en vatbaar voor uitvoering tegen de aangegeven vervaldag. Het betreft hier een verworven recht. Dit blijkt overigens door het uitvaardigen van het Koninklijk Besluit van 12 Juli 1951.

Op dit argument antwoorden we, zoals de Burgerlijke Rechtbank van Ieper, dat voormeld Besluit van 12 Juli 1951 zelf verwijst naar de alin. 8 en 9 van artikel 20, II der wet van 7 Juli 1951, waarbij de gevolgen worden geregeld van de opzeggingen, die werden gegeven voor haar inwerkingtreding. Overigens moest het Koninklijk Besluit van 12 Juli 1951 worden uitgevaardigd, omdat zulks voorzien was door de wet van 31 Maart 1948. Ware zulks niet noodzakelijk geweest, ingevolge deze laatste wet, dan had men het goed kunnen weglaten aangezien de nieuwe algemene pachtwet alles in zake pachtverlenging heeft gereguleerd.

Verder beweren de heren Declerck en Lefère dat de alinea's 8, 9 en 10 van artikel 20, II een geheel vormen en alleen slaan op de gevallen van opzegging waarvoor de wet van 31 Maart 1948 een schorsing van uitwerking voorzagt.

Zoals hierboven werd uiteengezet is deze bewering ongegrond en het is de Commissie van de Senaat, die op 19 Juni 1951 met opzet het onderscheid heeft gemaakt tussen de twee gevallen van opzeggingen.

3) Als derde argument wordt beweerd dat de heer Discry tijdens de bespreking van het ontwerp heeft gezegd : « ... la loi précise, pour éviter que le bailleur faisant connaître le motif sérieux, qui justifie la validation de congé, ne puisse expulser immédiatement le locataire, que celui-ci dispose, etc. (Parl. Hand. Kamer, 1950-1951, p. 44). A contrario is er dus geen spraak van de verpachter, die niet verplicht was (ingevolge alin. 8) de vroeger gedane opzegging geldig te doen verklaren? »

Hierop kan men antwoorden dat de heer Discry uitdrukkelijk beweert zich te houden aan de algemene pachtverlenging.

4) Ook in de meeste gevallen van schorsing voorzien bij de wet van 31 Maart 1948, waarin er een gerechtelijke beslissing bestond, moest de opgezegde pachter kunnen genieten van de pachtverlenging.

Dit argument, dat de onlogische toestand tussen enerzijds het geval van bekrachtiging bij vonnis van de opzegging en anderzijds de gewone opzegging zonder bekrachtiging, tracht te verklaren, schijnt ons ook volkomen ongegrond.

##### 2) De rechtspraak.

We hebben kennis gekregen van hiernavolgende uitspraken van Vrederechters, die de zienswijze van de heren Declerck en Lefère delen en dan ook meestal hun argumentatie overnamen.

a) Vrederecht Ieper, 2° kanton, 26 October 1951, z/ Delanote c/ Coenē (hervormd).

b) Vrederecht Geldenaken, 13 October 1951, z/ Deby c/ Paris' (hervormd).

c) Vrederecht Landen, 26 October 1951, z/ Van Leeuw c/ Kempeneers.

d) Vrederecht Aubel, 22 November 1951, z/ Nadenen c/ Sporckx.

s) Vrederecht St Truiden, 29 Januari 1952, z/ Van Brabant c/ Jennart.

f) Vrederecht Kortrijk, 2° kanton, z/ Brouckaert c/ Dejaeger.

g) Vrederecht Meulebeke (pl. vrederechter De Clerck J.), 4 December 1951, z/ Maes c/ Warnez.

i) Vrederecht Oudenaarde, 14 Februari 1952, z/ Michels c/ Van Hoecke.

Een vonnis van het Vrederecht van *Hannut* dd. 24 October 1951 in zake Baccad c/ Hebran, staat ook de verlening niet toe, doch zonder motivering en wel omdat het hoofdgescil een andere kwestie betrof.

De heer Vrederechter van *Oudenaarde* heeft zijn vonnis van 14 Februari 1952 zodanig gemotiveerd, dat het een kleine studie vormt. Hij doet immers niet alleen beroep op de parlementaire debatten zowel in de Commissies als in de Kamer en in de Senaat, maar hij meent ook te mogen steunen op het Romeins Recht en op de Code Napoleon. In al de pachtwetten, die wij hebben gekend, werd steeds aan de eigenaar-koper een zeker voorrecht toegekend met het oog op een persoonlijke ingebruikname... Dus kan de wetgever van 1951 geen algemene pachtverlenging hebben toegekend ten nadele van de eigenaar?

Bij de lezing van deze argumenten herinnerden wij ons het fel omstreden arrest van het Verbrekingshof

dd. 23 Spetmeber 1943 (Juristenblad 27 November 1943), waarin juist dit zagezegd voorkeurrecht volledig werd miskend (1).

Het vonnis van *Landen* dd. 21 November 1951 vermeldt o.m.:

« ... Aangezien wat het huidige geval aangaat, enkel » en alleen het Koninklijk Besluit van 12 Juli 1951 — » dat zonder het minste voorbehoud een einde stelt » aan de gevolgen van de opzeggingen gedaan vóór het » in voege treden van de wet van 7 Juli 1951 — dient » toegepast te worden... »

E. Besluit.

Vermoedelijk zal het nog een of twee jaar duren alvorens deze netelige kwestie, nopens de juiste draagwijdte van artikel 20, II, 9° alinea van de pachtwet van 7 Juli 1951, door het Verbrekingshof zal beslecht zijn. Of in beroep andere rechtbanken van eerste aanleg de stelling zullen volgen van de Rechtbanken van Ieper, Leuven en Nijvel, weten we niet. Misschien komt er toch meer vastheid in de rechtspraak, want voor een advocaat of ander jurist is het onaangenaam aan een eigenaar of pachter te moeten meedelen: « in uw kanton zult ge vermoedelijk in eerste aanleg de zaak winnen of verliezen, doch heel veel kans bestaat dat in beroep het vonnis van het Vrederecht hervormd wordt. »

J. BRUTSAERT, Dr. Jur.

(1) Zie ons artikel « Enkele aspecten van de huidige pachtreglementering », in verband met voormeld arrest in het « Rechtskundig Tijdschrift », 1944, bl. 286.

## RECHTSPRAAK

### HOF VAN VERBREKING

2e Kamer. — 5 November 1951.

Voorzitter: M. Wouters.

Raadsheer-Verslaggever: M. Daubresse.

Advocaat-Generaal: M. Janssens de Bisthoven.

**Verbreking. — Geen voorziening tegen de beslissing, waartegen een eerste voorziening is afgewezen.**

*Wanneer een voorziening in cassatie is afgewezen vermag de partij, die ze heeft ingesteld, zich niet meer tegen dezelfde beslissing te voorzien, welk middel ze ook moge aanvoeren.*

*Deze regel van openbare orde lijdt slechts uitzondering:*

1° in het bij de wet van 8 Maart 1948 tot aanvulling van artikel 40 van de wet van 15 Juni 1935 bedoelde geval;

2° wanneer aanlegger bij een na het arrest van veroordeling van het Hof van Assisen tegen het arrest van verwijzing ingestelde voorziening nietigheden opwerpt, welke hij niet aan het Hof heeft kunnen onderwerpen bij de voordien overeenkomstig de artikelen 373 en 296 Sv. ingestelde voorziening;

3° wanneer aanlegger van de eerste voorziening afstand heeft gedaan.

Rinchard Celestin.

Gelet op het bestreden arrest, de 19 April 1951 gewezen door de Kamer van Inbeschuldigingstelling van het Hof van Beroep te Brussel, waarbij aanlegger naar het Hof van Assisen van Brabant werd verwezen;

Overwegende dat de voorziening overeenkomstig artikel 296 van het Wetboek van Strafvordering ingesteld is binnen de vijf dagen volgende op de ondervering van aanlegger door de Voorzitter van het Hof van Assisen;

Overwegende dat aanlegger tegen dezelfde beslissing reeds een voorziening heeft ingesteld; dat deze eerste voorziening waarbij aan het Hof alle nietigheden werden onderworpen, welke in de huidige staat der procedure bij hetzelfde kunnen worden ingeroepen, verworpen werd bij arrest van 25 Juni 1951;

Overwegende dat, wanneer een eis tot cassatie is afgewezen, de partij die hem heeft ingesteld zich tegen dezelfde beslissing niet meer vermag te voorzien, welk voorwendsel en welk middel zij ook hiertoe late gelden;

Dat deze regel van openbare orde enkel uitzondering lijdt in het geval van de wet van 8 Maart 1948 tot aanvulling van artikel 40 van de wet van 15 Juni 1935, of wanneer aanlegger, door een voorziening tegen het arrest van verwijzing ingesteld na het arrest van veroordeling van het Hof van Assisen, bij het Hof van Cassatie nietigheden opwerpt, welke hij aan hetzelfde wettelijk niet had kunnen onderwerpen door de voordien tegen het arrest van verwijzing overeenkomstig de artikelen 373 en 296 van het Wetboek van Strafvordering ingestelde voorziening, of nog wanneer

aanlegger van de eerste voorziening afstand heeft gedaan; dat geen dezer gevallen in casu aanwezig is;

*Om deze redenen,*

Verwerpt de voorziening;

Veroordeelt aanlegger tot de kosten.

## RAAD VAN STATE

6e Kamer. -- 20 December 1951.

Voorzitter : M. Vauthier (verslaggever).

Raadsheren : MM. Declaire en De Bock.

Advocaat : Mr Wilkin.

**Administratieve voordij. — Vernietiging door de Koning van een gemeentelijke beslissing. — Termijn. — Bekendmaking of kennisgeving van besluiten. — Gronden tot vernietiging. — Artikelen 86 en 87, Gemeentewet.**

*Geen enkele bepaling van de gemeentewet maakt de geldigheid van een koninklijk besluit tot nietigverklaring afhankelijk van de schriftelijke kennisgeving of van de bekendmaking er van.*

*De artikelen 5 en 6 der wet van 18 April 1848 stellen geen nietigverklaring op de besluiten die niet zijn bekendgemaakt of waarvan niet schriftelijk is kennis gegeven overeenkomstig de voorschriften van bedoelde artikelen.*

*Een koninklijk besluit tot nietigverklaring verliest dus zijn geldigheid niet wanneer het pas na verloop van de termijn van 40 dagen bedoeld bij artikel 86 van de gemeentewet wordt bekendgemaakt en betekend.*

*Het behoort tot de bevoegdheid waarover de toezichthoudende overheid krachtens de artikelen 86 en 87 van de gemeentewet beschikt, zich er over uit te spreken of de uitgaven der gemeenten, met betrekking tot hun financiële toestand, opportuun zijn.*

Stad Luik t/ Belgische Staat (Minister van Binnenlandse Zaken).

De Raad van State,

Gezien het op 24 April 1950 ingediende verzoekschrift waarbij de stad Luik een beroep instelt tot nietigverklaring van het besluit van de Regent van 28 Januari 1950, waarvan een uittreksel is bekendgemaakt in het Belgisch Staatsblad van 9 Maart 1950 en waarvan aan de verzoekster op 13 Maart 1950 schriftelijk kennis is gegeven, bij welk besluit werden nietig verklaard de beslissingen van de gemeenteraad van Luik van 20 Juni en 19 December 1949 betreffende het overnemen door de stad van de « Ecole des tapisseries-garnisseurs » die in 1932 op initiatief der « Chambre syndicale des patrons tapisseries-garnisseurs » is gesticht;

Overwegende dat de tegenpartij de vraag niet ontvankelijk verklaart op grond van het feit dat het beroep tot nietigverklaring door het college van burgemeester en schepenen zonder machtiging van de gemeenteraad zou zijn ingesteld; dat de gemeenteraad op 24 April 1950 heeft beslist bij de Raad van State een beroep tot nietigverklaring van het besluit van de Regent van 28 Januari 1950 aanhangig te maken; dat het middel geen feitelijke grondslag heeft;

Overwegende dat de gemeenteraad van Luik op

zijn zitting van 20 Juni 1949 heeft beslist de in 1932 gestichte « Ecole des tapisseries-garnisseurs », sedert 1935 door de Staat onder n° 809 in de categorie B 6/B 5 als technisch onderwijs erkend, over te nemen; dat die beslissing 18 Augustus 1949 door de gouverneur der provincie Luik is opgeschort, welke opschorting op 22 Augustus 1949 door de Bestendige Deputatie van de provinciale raad is gehandhaafd; dat de Luikse gemeenteraad op zijn zitting van 19 December 1949 akte heeft genomen van de beweegredenen der opschorting en besloten heeft zijn beslissing van 20 Juni 1949 te handhaven; dat de beslissingen van de gemeenteraad van 20 Juni en 19 December 1949 zijn vernietigd bij besluit van de Regent van 28 Januari 1950;

Overwegende dat het bestreden besluit is genomen binnen de termijnen bij de artikelen 86 en 87 der gemeentewet gesteld; dat de verzoekster echter aanvoert dat de bekendmaking en de schriftelijke kennisgeving van het besluit niet hebben plaats gehad binnen de termijn van veertig dagen die bij artikel 86 der gemeentewet op straffe van verval is voorgeschreven, daar eerst op 9 Maart 1950 een uittreksel er van in het Belgisch Staatsblad verscheen en er pas op 13 Maart 1950 aan de stad kennis werd van gegeven; dat de verzoekster daaruit afleidt dat de opschorting van de beslissing van de gemeenteraad van 20 Juni 1949 automatisch van de een en veertigste dag na de mededeling aan de gemeenteraad af is opgeheven en dat de beslissing van de gemeenteraad van toen af, dus met ingang van 29 Januari 1950, onaantastbaar is geworden en uitwerking heeft gehad, dat de verzoekster haar rechtsmiddel grondt op schending van de artikelen 5 en 6 der wet van 18 April 1898;

Overwegende dat geen enkele bepaling in de gemeentewet de geldigheid van een koninklijk besluit tot nietigverklaring afhankelijk maakt van de schriftelijke kennisgeving of van de bekendmaking er van; dat de artikelen 5 en 6 der wet van 18 April 1898 geen nietigheid stellen op de besluiten die niet zijn bekendgemaakt of waarvan niet schriftelijk is kennis gegeven overeenkomstig de voorschriften van genoemde artikelen; dat de toezichthoudende overheid geen wezenlijke of op straffe van nietigheid voorgeschreven vormen heeft geschonden noch haar macht te buiten is gegaan, waar zij de beslissingen van de Luikse gemeenteraad van 20 Juni en 19 December 1949 heeft vernietigd binnen de termijnen bij de artikelen 86 en 87 der gemeentewet bepaald, terwijl geen enkele wetsbepaling zich tegen haar beslissing verzet of ze met nietigheid straffe;

Overwegende dat de motivering der aangevallen beslissing luidt als volgt : « de overneming van bewuste school zal nieuwe lasten veroorzaken, terwijl de zeer bezwaarde financiële toestand der stad Luik haar verplicht alle uitgaven, die niet aan een dringende en onafwendbare noodzaak beantwoorden, te vermijden; ... dan ook dat bovenvermelde beslissingen van die aard zijn dat zij de gemeentefinanciën onbezonnen bezwaren »;

Overwegende dat het behoort tot de bevoegdheid waarover de toezichthoudende overheid krachtens de artikelen 86 en 87 der gemeentewet beschikt, zich er over uit te spreken of de uitgaven der gemeenten, met betrekking tot hun financiële toestand, opportuun zijn; dat de vernietiging der beslissingen van de gemeenteraad van Luik van 20 Juni en 19 December 1949 niet met machtsverschrijding is geschied,

**Besluit :**

Aritkel 1. — Het verzoek wordt verworpen.

Artikel 2. — De kosten, bepaald op 300 frank, zijn ten laste van de verzoekster.

# HOF VAN BEROEP TE BRUSSEL

10e Kamer. — 19 Januari 1952.

Voorzitter : M. Huybrechts.

Raadsheren : MM. Michielssens en Beeckmans de Westmeerbeek.

Advocaat-Generaal : M. Van Durme.

Advocaten : Mrs De Beukelaer en Russinger.

**Strafvordering. — De bij artikel 187 Sv. bedoelde verzetstermijn tegen de bij verstek uitgesproken burgerrechtelijke veroordeling is nooit langer dan de verzetstermijn tegen de strafrechtelijke veroordeling bij verstek.**

*Bij de wijziging van artikel 187 Sv. heeft de wetgever geen langere termijn vastgesteld voor het verzet tegen burgerrechtelijke veroordelingen bij verstek dan voor het verzet tegen strafrechtelijke veroordelingen bij verstek, doch heeft het eerste integendeel willen beperken binnen de grenzen der rechtmatige belangen van de burgerlijke partij. Wanneer een veroordeelde kennis heeft gekregen van de betekening van het tegen hem bij verstek gewezen arrest, laat voormeld artikel 187 Sv. hem volstrekt niet toe na het verstrijken der tien daarop volgende dagen nog verzet aan te tekenen tegen de burgerrechtelijke veroordeling en tot de tenuitvoerlegging daarvan door de burgerlijke partij.*

O.M. en Corthals t/ Dekeyser.

## I. Wat de ontvankelijkheid van het verzet betreft :

Overwegende dat het verstekarrest d.d. 3 November 1951 betekend werd op 28 November 1951, maar dat die betekening niet gedaan werd « sprekende met de persoon van de veroordeelde » ;

dat op 6 December 1951 het verzet van Dekeyser tegen dit arrest regelmatig betekend werd aan dhr Procureur-Generaal en dus ontvankelijk is op dit punt ;

dat Dekeyser ongetwijfeld vanaf die dag kennis had van de betekening van die uitspraak ; dat de betekening van zijn verzet tegen dit arrest aan de burgerlijke partij werd gedaan meer dan 10 dagen na 6 December 1951, te weten op 20 December 1951, dus na het verstrijken van de buitengewone termijn van verzet, voorzien bij art. 187 van het Wetboek van Strafvordering, zijnde art. 1 der wet van 9 Maart 1908 ;

Dat Dekeyser immers ten onrechte beweert, dat hij nog verzet kon aantekenen ten overstaan van de burgerlijke partij, zelfs na het verstrijken van die termijn van tien dagen tot de tenuitvoerlegging van voormeld arrest ;

dat bij de wijziging van dit art. 187 de wetgever geen langere termijn vastgesteld heeft voor het verzet tegen burgerrechtelijke veroordelingen dan voor het verzet tegen de strafrechtelijke, maar integendeel het eerste heeft willen beperken binnen de grenzen der rechtmatige belangen van de burgerlijke partij (Verklaringen van M. Renkin, Minister van Justitie, Kamer van Volksvertegenwoordigers, 5 December 1907 en Senaat 31 Januari 1908, Pasinomie, 1908, blz. 144 en 165) ; dat wanneer, zoals in het huidig geval, een veroordeelde kennis heeft gehad van de betekening van het tegen hem bij verstek gewezen arrest, voormeld artikel 187 hem volstrekt niet toelaat, na het verstrijken der tien volgende dagen, nog verzet aan te tekenen tegen de burgerrechtelijke veroordeling, tot de tenuitvoerlegging van dit arrest door de burger-

lijke partij (Hof van Verbreking, 16 Maart 1931, Pas. 1931, I, 120) ;

Overwegende dat Dekeyser ook vruchteloos aanvoert dat de late betekening van zijn verzet aan de burgerlijke partij zou te wijten zijn aan een geval van overmacht, daar het niet mogelijk zou geweest zijn de wettelijke woonplaats van die partij vroeger te ontdekken ;

Dat, zoals blijkt uit de voorgelegde stukken, de burgerlijke partij te Antwerpen woont en er ingeschreven was op nr 12 van het de Conincplein, toen zij zich voor de correctionele rechtbank stelde tegen verdachte, die dit adres, overigens zeer goed kende ; dat zij vandaar op 30 October 1951 regelmatig afgeschreven werd naar de Breidelstraat 7 ;

Dat het niet aan een geval van overmacht, maar wel aan zijn eigen nalatigheid te wijten is, dat Dekeyser, misschien voortgaande op onnauwkeurige of verkeerde inlichtingen, maar zonder verdere moeite van zijnentwege, zich van alle betekening aan de burgerlijke partij heeft onthouden gedurende de gehele buitengewone verzetstermijn ;

Dat bij gebrek aan tijdige betekening van zijn verzet aan de burgerlijke partij de burgerrechtelijke veroordeling, tegen Dekeyser bij verstek uitgesproken op 3 November 1951, in kracht van gewijsde getreden is en het verzet van de veroordeelde op dit punt niet ontvankelijk is ;

II. Ten gronde : (zonder belang).

# HOF VAN BEROEP TE GENT

2e Kamer. — 30 Januari 1952.

Voorzitter : M. van Wetter.

Raadsheren : MM. Verougstraete en De Vreese.

O. M. : M. Matthys.

Advocaten : Mrs Edm. Ronse en R. de Rycke.

**Onrechtmatige daad. — Aansprakelijkheid krachtens artikel 1384, lid 1, B.W. — Bewijs door vermoedens van een gebrek der zaak. — Dat gebrek brengt een vermoeden van schuld mede, tegen hetwelk slechts een bewijs van een vreemde oorzaak toegelaten is. — Het niet bekend zijn met of het onmerkbaar zijn van het gebrek heft de verantwoordelijkheid van de « bewaker » niet op. — Omvang van de bewijslast. — Wat is een gebrek ?**

*Voor de aansprakelijkheid krachtens artikel 1384, lid 1, B.W., is voldoende, dat bewezen wordt, dat de zaak die gedaagde onder zijn bewaking had, een gebrek had.*

*Het blote bestaan van het gebrek van de zaak brengt een wettelijk en absoluut vermoeden van schuld mede, dat slechts kan worden weerlegd door het bewijs van een vreemde oorzaak.*

*De omstandigheid, dat de bewaker het bestaan van het gebrek niet kende, en dit laatste zelfs onmerkbaar was, heft zijn aansprakelijkheid niet op.*

*Het feit zelf van het ongeval kan in bepaalde omstandigheden het bestaan van een gebrek bewijzen ; het gebrek kan in ieder geval bewezen worden door vermoedens.*

*De benadeelde behoeft de aard van het gebrek niet te preciseren noch enig bepaald gebrek te bewijzen ; voldoende is, dat hij bewijst, dat het ongeval niet had kunnen gebeuren, indien de zaak niet een gebrek had gehad.*

*Elke onvolmaaktheid van de zaak, elk element,*

*dat de zaak ongeschikt maakt voor haar normaal gebruik, is een gebrek.*

*Begroting van schade : zie nader het arrest.*

Van Damme t/ Ots en N.V. L'Abeille.

Overwegende dat het hoger beroep geldig is naar de vorm en tijdig werd ingesteld;

#### *I. Nopens de verantwoordelijkheid :*

Overwegende dat de eerste rechter ten onrechte de verantwoordelijkheid van eerste en tweede geïntimeerde heeft aangenomen op basis van de persoonlijke fout der artikelen 1382-1383 B.W.;

Overwegende immers dat noch de omstandigheid van de vervanging op het chassis van de autotractor van de oorspronkelijke 18 H.P.-motor door een sterkere 24 H.P.-motor, noch de omstandigheid van het monteren van nieuwe voorastappen, welke niet van het merk waren van bedoelde autotractor, het noodzakelijk bewijs opleveren van een fout of onvoorzichtigheid van tweede geïntimeerde;

dat elk normaal voorzichtig automobilist zich voor dergelijke technische kwesties immers terecht verlaat op zijn garagehouder;

dat ook niet bewezen is dat deze omstandigheden hebben bijgedragen tot het breken van de astap;

dat een deskundigen-onderzoek omtrent deze kwesties overbodig voorkomt;

Overwegende dat de persoonlijke fout ook niet kan worden gevonden in de door eerste geïntimeerde ontwikkelde snelheid;

dat deze snelheid immers zeker geen rol speelde in het tot stand komen van het ongeval, eens dat de breuk van de astap een feit was;

dat, zelfs indien eerste geïntimeerde met zeer matige snelheid had gereden, het dan voor hem te laat was om zijn wagen nog tijdig tot stilstand te brengen en de botsing te vermijden;

dat evenmin bewezen is dat eerste geïntimeerde met zulke snelheid reed dat hij, gezien de toestand van de weg, aan de mechaniek van de autotractor een belasting oplegde, die het normale overtrof, en derhalve tot het breken van de astap moest bijdragen;

dat buiten de verklaring van getuige De Neve, die er zich toe beperkt te zeggen dat eerste geïntimeerde met grote snelheid reed, geen enkel element op een overdreven snelheid wijst, en ook niet bewezen is dat de toestand van de weg ter plaatse abnormaal slecht was;

Overwegende dat de vordering ook steunt op artikel 1384 B.W.;

Overwegende dat het plots naar links zwenken van de autotractor van geïntimeerden en meteen de botsing onmiddellijk te wijten zijn aan een plotse breuk van de astap (fusée) van de linker-vooras van autotractor;

Overwegende dat, voor de verantwoordelijkheid op basis van artikel 1384, lid I, B.W. volstaat dat appellant bewijze dat de zaak, die tweede geïntimeerde onder zijn bewaking had en die het ongeval veroorzaakt heeft, een gebrek had;

dat het louter bestaan van het gebrek van de zaak een wettelijk en absoluut vermoeden van schuld met zich brengt van hem, die de zaak onder zijn bewaking heeft, vermoeden juris et de jure, dat alleen kan worden weerlegd door het bewijs van een vreemde oorzaak (Verbr. 24-5-45, Pas. 1945-1-172; De Page : Droit civil, complément Vol. II nr 1008) ;

dat ook de omstandigheid, dat de bewaker het be-

staan van het gebrek niet kende en zelfs het onmerkbaar karakter van het gebrek zijn aansprakelijkheid niet opheffen (Verbr. 24-5-1945, ibid. Van Ryn : La responsabilité du fait des choses J. T. 1946, pp. 165-166) ;

Overwegende dat het feit alleen van het ongeval in bepaalde omstandigheden het bestaan van een gebrek kan bewijzen; dat dit gebrek in elk geval mag bewezen worden door vermoedens ;

Overwegende dat het slachtoffer de aard van het gebrek niet moet preciseren noch enig bepaald gebrek moet bewijzen; dat het volstaat te bewijzen, dat het ongeval niet kon gebeuren, indien de zaak niet een gebrek had gehad (Verbr. 25-3-1943, Rev. Crit. Jur. B. 1948, p. 157 en vlg. met nota G. Dor ; Van Ryn, loc. cit. Beroep Brussel 14-12-1923, Pas. 1924-11-42 en 8-12-1941, Pas. 42-11-38; Zie ook Rev. crit. Jur. B. 1947 p. 92 en vlg.; Cl. Renard Nota onder Verbr. 18-1-1945; Zie ook Dabin : Examen de Jur. 1939-1948 « La responsabilité, Réc. crit. jur. B. 1949, p. 70 à 76, nrs 42 tot 52) ;

Overwegende dat elke onvolmaaktheid van de zaak, elk element, dat de zaak ongeschikt maakt voor haar normaal gebruik, een gebrek is (De Page, op. cit. nr 1007) ;

Overwegende dat de plotselinge breuk van de astap in de gegeven omstandigheden alleen verklaarbaar is door een dergelijk gebrek van de wagen ;

dat men niet inziet welk toeval of overmacht (andere natuurlijk dan het gebrek van de zaak), welke oorzaak van buiten uit of welke invloed van enige vreemde oorzaak, de breuk zou hebben kunnen met zich brengen ;

dat er noch fout van het slachtoffer, noch fout van een derde is tussengekomen ;

Overwegende dat noch de omstandigheid dat de expert (van geïntimeerden) — die van mening is dat het ongeval te wijten is « aan een toeval of aan de slechte toestand van de baan » — geen gebrek heeft vastgesteld, noch zelfs het feit, dat de kwaliteit van het metaal van de astap bij een weerstandsproef in de Laboratoria der Brusselse Universiteit voldoening bleek te geven, hieraan iets verandert ;

Overwegende immers dat, daargelaten dat de astap zelf een gebrek kan hebben gehad, dat onopgespoord is gebleven, het gebrek van de zaak ook kan bestaan in een gebrekkige montage van de vooras, gebrekkige montage, die bv. te veel speling liet, zodat de astap aan abnormale trillingen of stoten was blootgesteld ;

dat de omstandigheid, dat de breuk zich voordeed amper zes weken na een vorige asbreuk en nadat de nieuwe astap — waarvan het metaal van goede kwaliteit bleek — gemonteerd werd, deze laatste hypothese zelfs waarschijnlijk maakt ;

dat een nieuw deskundigen-onderzoek van de astap alleen dus niet afdoende zou zijn, terwijl een deskundigen-onderzoek van de ganse voorbrug, die sinds het ongeval bijna vijf jaar bolde, thans geen zin meer heeft ;

Overwegende dat eerste geïntimeerde enkel de ondergeschikte was van tweede geïntimeerde; dat dus deze laatste alleen als bewaker van de zaak verantwoordelijk dient te worden gesteld ;

Overwegende dat de eerste rechter ten onrechte de verantwoordelijkheid van tweede geïntimeerde heeft beperkt tot de 2/3 der schade ;

dat immers de toestand van de weg ter plaatse, geen geval van onvoorzienbare overmacht uitmaakt en dus geen reden van opheffing van aansprakelijkheid is ten aanzien van tweede geïntimeerde ;

## 2. — *Nopens de schade :*

Overwegende dat de posten onder nummers 1, 3 en 4 van de dagvaarding en van het vonnis dd. 20 Februari 1951 niet meer worden betwist ;

dat de vergoeding wegens schade aan klederen billijk door de eerste rechter werd beraamd ;

Overwegende dat er geen reden is om van de som van 5.000 frank, die appellant voor verblijf in de kliniek moest betalen, enig bedrag af te trekken voor kosten van voeding en onderhoud, die hij normaal thuis toch had moeten spenderen ;

dat deze laatste immers worden gecompenseerd door de bijkomende kosten, die het verblijf in de kliniek fataal met zich brengt ;

Overwegende dat de vergoeding van 10.000 frank gevorderd wegens zedelijke schade gedurende de tijdelijke werkonbekwaamheid niet overdreven is, aangezien appellant een heelkundige bewerking heeft moeten ondergaan en tot 15 dagen kliniek, gevolgd van 2 maanden volledige rust, verplicht werd ;

### *Nopens de werkonbekwaamheid :*

Overwegende dat rekening dient te worden gehouden met een gemiddeld bedrijfsinkomen van appellant van 427.000 fr. per jaar of 1.170 fr. per dag ;

#### a) *tijdelijke volledige :*

Overwegende dat de eerste rechter onvoldoende rekening heeft gehouden met het feit, dat de zaken van appellant, die vertegenwoordiger is in textielwaren, tijdens deze periode niet volledig hebben stilgelegen, aangezien hij ze voortzetten kon door bemiddeling van de bedienden, die hij in zijn dienst had en aan wie hij richtlijnen kon geven ;

dat voor deze 40 dagen een vergoeding van 35.000 frank zal volstaan ;

#### b) *tijdelijke gedeeltelijke à 50 % :*

Overwegende dat appellant gedurende deze periode nog in de onmogelijkheid was zich te verplaatsen, zodat zijn bedrijvigheid beperkt zal zijn gebleven ;

dat hem voor deze periode van 56 dagen ex aequo et bono een vergoeding toekomt van 25.000 frank ;

#### c) *tijdelijke gedeeltelijke à 25 % :*

Overwegende dat men moet aannemen dat appellant gedurende die periode in staat was zijn cliëntele per auto te bezoeken, zodat de feitelijke vermindering van zijn bedrijfswinsten geen 25 % zal hebben bedragen ;

dat hem voor deze periode van 70 dagen ex aequo et bono een som van 10.000 frank dient te worden toegekend ;

#### d) *blijvende à 18 % :*

Overwegende dat blijkt uit een verklaring van Dr Cuvellier, blijkbaar tussengekomen om partijen akkoord te stellen, dat deze blijvende werkonbekwaamheid van 18 %, die voortspruit uit de onvolkomen consolidatie van de breuk van de knieschijf, bestaat in « pijnlijke hinder en claudicatie, atrophie der spieren en chronische verschijnselen van arthrose met uitstortingen in de knie » ;

dat zulke werkonbekwaamheid niet zonder weerslag kan blijven op de handelsbedrijvigheid van appellant, zodat de stelling van geïntimeerde, volgens dewelke de vergoeding uit dien hoofde zou dienen te worden

versmolten met de vergoeding voor zedelijke schade, niet kan worden aanvaard ;

dat nochtans aan te nemen is dat gezegde werkonbekwaamheid de bedrijfswinsten van appellant niet zal verminderen ten belope van 18 % ;

dat ze hem immers het autorijden niet belet en de uitoefening van zijn beroep meer zal hinderen dan belemmeren ;

dat er ook geen reden is om rekening te houden met de loutere mogelijkheid, dat appellant zijn huidig beroep van vertegenwoordiger in textielwaren zou opgeven voor een ander beroep, waarin voormelde werkonbekwaamheid zijn inkomsten wel ten belope van 18 % zou verminderen ;

dat, rekening houdend met deze beschouwingen en met de vermoedelijke voor winstgevend werk in aanmerking komende levensduur van appellant, die op het ogenblik der consolidatie 43 jaren oud was, de vergoeding wegens materiële schade, veroorzaakt door de bestendige werkonbekwaamheid samengevoegd met de zedelijke schade, spruitend uit de blijvende aantasting der fysieke integriteit, ex aequo et bono op 300.000 frank dient te worden bepaald ;

### *Om deze redenen,*

Het Hof, gelet op artikel 24 van de wet van 15 Juni 1935 ;

Wijzende op tegenspraak, alle verdere en strijdige besluiten verwerpende,

Ontvangt de beroepen en de incidentele beroepen en verklaart ze gedeeltelijk gegrond ;

doet beide bestreden vonnissen te niet en, opnieuw wijzende ;

Zegt voor recht dat tweede geïntimeerde aansprakelijk is voor het geheel van de schadelijke gevolgen van het ongeval op grond van artikel 1384, lid I B.W. als bewaker ener gebrekkige zaak ;

Veroordeelt de tweede geïntimeerde aan appellant te betalen 57.051 frank wegens de posten 1 tot 5 van de dagvaarding en van het vonnis + 10.000 frank wegens zedelijke schade gedurende de tijdelijke werkonbekwaamheid + 35.000 frank wegens tijdelijke volledige werkonbekwaamheid + 25.000 frank + 10.000 frank wegens tijdelijke gedeeltelijke werkonbekwaamheid à 50 en 25 % + 300.000 frank wegens blijvende werkonbekwaamheid, zijnde in totaal vier honderd zeven en dertig duizend een en vijftig frank met de vergoedende interesten sedert 6 November 1947, datum der consolidatie der letsels, over de som van 300.000 frank, sedert hun betaling over de geneeskundige kosten en sedert 6 Mei 1947 over de andere toegekende sommen en met over al de sommen de gerechtelijke interesten sedert de dagvaarding ;

Stelt eerste geïntimeerde buiten zake zonder kosten ;

Verwijst tweede geïntimeerde tot de kosten van beide aanleggen met uitzondering van de kosten, die eigen zijn aan eerste en derde geïntimeerde, waartoe appellant wordt veroordeeld ;

Verklaart dit arrest gemeen aan derde geïntimeerde.

Vlaamse Juristen,

Abonneert U op het  
RECHTSKUNDIG WEEKBLAD

**HOF VAN BEROEP TE GENT**

3e Kamer. — 6 December 1951.

Voorzitter: M. De Brabandere.  
 Raadsheren: MM. De Walque en Vanparys.  
 Advocaat-Generaal: M. Vanhoudt.  
 Advocaat: Mr Castille.

**Douanen en Accijnzen. — Verjaring.**

*De door het bestuur der douanen ingestelde actie, die niet strekt tot betaling der gesloken rechten, doch uitsluitend tot veroordeling tot een geldboete, vervangende gevangenisstraf en verbeurdverklaring en tevens tot betaling van de kosten van vervolging, is een uitoefening van de strafvordering, ook wat betreft de verbeurdverklaring van de inbeslaggenomen goederen of van de waarde daarvan, en is derhalve onderworpen aan de verjaring van het recht tot strafvordering.*

O.M. en Minister van Financiën t/ Van Assche.

.....

Overwegende dat verdachte en het Bestuur der Douanen en Accijnzen tijdig en op regelmatige wijze hoger beroep aangetekend hebben tegen het in deze aangelegenheid door de rechtbank van eerste aanleg te Oudenaarde op 5 Juli 1951 gewezen vonnis;

Overwegende dat het aan verdachte te laste gelegde feit dagtekent van 17 Juli 1946 en de laatste daad van stuiting der verjaring tijdens de eerste drie jaren na het plegen van het misdrijf geschiedde op 12 Oktober 1948 bij en door het opstellen van het proces-verbaal van het Bestuur der Douanen en Accijnzen;

dat er meer dan drie jaar verlopen zijn sinds deze stuiting en de strafvordering derhalve door verjaring vervallen is;

dat immers de vervolging vanwege het bestuur van Douanen en Accijnzen niet strekt tot betaling der gesloken rechten, maar uitsluitend tot veroordeling tot een geldboete, vervangende gevangenisstraf en verbeurdverklaring en tevens tot betaling van de kosten van vervolging;

dat dergelijke vervolging voorkomt als een uitoefening van de strafvordering ook ten aanzien der verbeurdverklaring van de inbeslaggenomen zaken of van de waarde ervan (zie Verbr. 26 Januari 1925, Pas. I, 117, 24 November '49, Pas. 1950, I, 109, 22 Juli '49, Pas. I, 556);

*Om deze redenen,*

Het Hof,  
 Rechtdoende bij verstek,

Ontvangt de ingestelde beroepen en, er over beslissende;

Doet het bestreden vonnis te niet en, opnieuw rechtdoende;

Verklaart de strafvordering door verjaring vervallen;

Kosten van beide instantiën te laste van de Staat.

**BURGERLIJKE RECHTBANK TE BRUGGE**

2e Kamer. — 6 November 1950.

Voorzitter: M. Vandenbussche.  
 Rechters: MM. Claeys en van Balberghe.

**Levensonderhoud. — Onderhoudsplicht noch hoofdelijk noch ondeelbaar. — Hoger beroep door één der onderhoudsplichtigen ingesteld zonder oproeping van zijn mede-schuldenaren in het geding. — De exceptio plurium litis consortium gaat niet op.**

*Recht op en verplichting tot levensonderhoud zijn in wezen persoonlijk; de verplichting tot bijdrage in het levensonderhoud is noch hoofdelijk noch ondeelbaar. Er bestaan zoveel schulden als onderhoudsplichtigen.*

*Een der onderhoudsplichtigen kan in hoger beroep vermindering vorderen van het bedrag tot uitkering waarvan hij in eerste aanleg veroordeeld is, zonder verplicht te zijn de mede-onderhoudsplichtigen in het geding te roepen.*

Bourdon t/ Bourdon.

Overwegende dat eiser in beroep, oorspronkelijk verweerder, herziening vraagt van een vonnis, gewezen door de heer Vrederechter van het eerste kanton te Brugge dd. 8 April 1950, waarbij hij veroordeeld werd maandelijks een onderhoudsgeld ten bedrage van 250 frank te betalen aan zijn vader, verweerder in beroep en oorspronkelijk eiser;

Overwegende dat verweerder in beroep opwerpt dat het beroep niet ontvankelijk is, omdat de vordering tot het bekomen van een onderhoudsgeld ondeelbaar is; dat gezien de oorspronkelijke vordering strekte tot het bekomen van een onderhoudsgeld van 800 frank, het niet mogelijk is een nieuwe verdeling van de last van dit onderhoudsgeld te eisen, wanneer de andere schuldenaars niet in het geding zijn, vermits de vermindering van het aandeel van eiser in beroep noodzakelijk tot gevolg moet hebben de vermeerdering van het aandeel der andere kinderen;

Overwegende dat de onderhoudsplicht bij essentie persoonlijk is, zowel in hoofde van de rechthebbende als in hoofde van de schuldenaars, dat temeer de verplichting tot onderhoud noch hoofdelijk noch ondeelbaar is, maar dat er zoveel schulden bestaan als er schuldenaars zijn;

Dat er ten andere dient te worden opgemerkt dat een veroordeling tot betaling van onderhoudsgeld nooit definitief is, in die zin dat — het bedrag vastgesteld zijnde naar evenredigheid van de behoeften van de rechthebbende en de betaalkracht van de schuldenaars — ieder dezer schuldenaars steeds het recht heeft vermindering van zijn schuld te vragen wanneer verandering intreedt in een van die elementen;

Overwegende dat het vonnis a quo enerzijds de behoefte van de vader (oorspronkelijke eiser) vaststelt op 800 frank per maand, maar het anderzijds ieder der kinderen (oorspronkelijke verweerders) in verhouding tot hun betaalkracht veroordeelt tot een bepaalde som;

Overwegende weliswaar dat, indien aldus het bedrag van de onderhoudsverplichting van één der kinderen wordt verminderd of komt te vervallen, de vader het recht heeft eventueel zich tot de andere kinderen te wenden om hun aandeel in het onderhoud te doen verhogen, maar dat zulks het recht van één der kinderen om vermindering of ontlasting van de schuld te vragen niet kan belemmeren of verhinderen;

Overwegende dat de veroordeling van eiser in beroep tot het betalen van een onderhoudsgeld van 250 frank aan zijn vader een persoonlijke schuld vormt, waarvan de latere vermindering of zelfs de vermeerdere ring geen invloed uitoefent op de veroordeling der andere kinderen;

Dat het beroep van één der kinderen de rechts-toestand van de andere dus onberoerd laat en dat in casu het beroep ontvankelijk is ook zonder dat tegen de andere veroordeelden beroep is ingesteld of dat zij in zake geroepen zijn.

## BURGERLIJKE RECHTBANK TE OUDENAARDE

6 Maart 1951.

Voorzitter : M. De Groote.

Rechters : MM. De Vos en De Wulf.

Advocaten : Mrs Coppens en Vandenbroecke.

**Burgerlijke rechtsvordering. — Deurwaarder. — Territoriale bevoegdheid. — Door onbevoegde deurwaarder uitgebrachte dagvaarding. — Absolnte nietigheid.**

*De dagvaarding, uitgebracht door een deurwaarder, die niet verblijft binnen het kanton van het Vrederecht voor hetwelk hij gedagvaard heeft, is nietig. Die nietigheid is van openbare orde, zodat artikel 173 Rv. niet toepasselijk is.*

*Artikel 4 Rv., zoals het luidde vóór zijn vervanging door artikel 1 van het Koninklijk Besluit n° 300 van 30 Maart 1936 en bepalend, dat alleen de deurwaarder, belast met de dienst ter terechtzitting bevoegd was om te dagvaarden, werd stilzwijgend afgeschaft door artikel 1 van de wet van 9 Augustus 1887, dat alle binnen een bepaald kanton verblijvende deurwaarders bevoegd verklaart tot het uitbrengen van exploiten voor het Vrederecht van dat kanton.*

*Het Koninklijk Besluit n° 300 heeft artikel 1 van de wet van 9 Augustus 1887 noch uitdrukkelijk noch stilzwijgend afgeschaft, zodat dit nog steeds geldt.*

Coessens t/ Laurier.

Gezien de stukken en meer bepaald in behoorlijke vorm de uitgifte van het bestreden vonnis, uitgesproken op 24 October 1950 door de heer Vrederechter van het kanton Ronse en de beroepsakte van 31 October 1950;

Overwegende dat het hoger beroep tijdig en in regelmatige vorm betekend werd;

Overwegende dat de oorspronkelijke eis ten doel heeft de wettelijke huurverlenging te horen intrekken, waarvan de huidige appellante geniet in een woonhuis, gelegen te Ronse, Teniersstraat 14, eigendom van de geïntimeerde, en de uitzetting van de appellante uit dat huis te horen bevelen;

Overwegende dat de eerste rechter deze eis ingewilligd heeft met toekenning nochtans van een termijn van respijt tot 15 Maart 1951;

Overwegende dat appellante deze beslissing bestrijdt;

Overwegende dat zij, voor de eerste maal in hoger beroep, de nietigheid van de procedure opwerpt, steunend op de nietigheid van de oorspronkelijke dagvaarding wegens onbevoegdheid van de instrumenterende deurwaarder, om reden dat hij niet verblijft in het

kanton van het Vrederecht, voor hetwelk hij gedagvaard heeft;

Overwegende dat de onbevoegdheid van de instrumenterende deurwaarder de nietigheid van het exploit als gevolg heeft en dat die nietigheid van openbare orde is (R. P. d. B. V° Huissier, n° 74);

Overwegende dat de voorschriften van artikel 173 van het Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering derhalve niet toepasselijk zijn (R. P. D. B<sup>is</sup> Procédure civile, n° 6 en de daar aangehaalde referenten); dat de exceptie van nietigheid derhalve als ontvankelijk voorkomt;

Overwegende dat artikel 4 van het Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering, zoals het luidde vóór zijn vervanging door artikel 1 van het Koninklijk Besluit n° 300 van 30 Maart 1936, bepaalde dat alleen de deurwaarder, belast met de dienst der zitting van het Vrederecht, bevoegd was om te dagvaarden; dat die bepaling echter stilzwijgend afgeschaft werd door artikel 1 van de wet van 9 Augustus 1887, dat voorziet dat al de deurwaarders, die in een bepaald kanton verblijven, bevoegd zijn om voor het Vrederecht van dat kanton te dagvaarden;

Dat artikel 1 van het Koninklijk Besluit n° 300 uitdrukkelijk de afschaffing voorziet van artikel 4 van het Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering, doch niet die van artikel 1 van de wet van 9 Augustus 1887;

Dat er geen sprake kan zijn van stilzwijgende afschaffing van dit laatste artikel; dat artikel 1 van het Koninklijk Besluit n° 300 namelijk geen bepalingen inhoudt, die in strijd zijn met die van artikel 1 van de wet van 1887, dat het eenvoudig gebrek aan bepalingen omtrent deze bevoegdheid in het nieuw artikel 4 van het Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering niet kan betekenen, dat de wetgever van de beperkte bevoegdheid, voorzien bij artikel 1 van de wet van 1887, heeft willen afzien;

Dat deze zienswijze (zie dienaangaande R.P.D. B. V<sup>is</sup> Procédure Civile, n° 295), trouwens op de duidelijkste wijze bevestigd wordt door de toelichting en het verslag aan de Koning, die aan het Koninklijk Besluit n° 300 voorafgaan, waarin namelijk wat de bevoegdheid van de deurwaarders betreft om dagvaardingen te betekenen, uitdrukkelijk verwezen wordt naar artikel 1 van de wet van 9 Augustus 1887; dat daarin namelijk te lezen staat : « Le texte nouveau de l'article 4 ne prévoit plus l'obligation de notifier la citation par l'huissier de la justice de paix. Déjà la loi du 9 août 1887 avait pratiquement abrogé cette disposition » (Pasinomie 1936, blz. 215); hetgeen, in weerwil van zekere rechtspraak (Mechelen, 29 Maart 1943, Bulletin Feder. Huissiers, n° van Mei-Juni en Juli 1950), niets anders kan betekenen dan dat de voorschriften omtrent de bevoegdheid der deurwaarders weggefallen zijn en niet vervangen werden, omdat zij toch niet dienend waren, daar zij reeds door andere wetteksten vervangen waren; dat het in kracht blijven van artikel 1 van de wet van 1887 nog op duidelijker wijze blijkt uit een andere passus van voormeld verslag, waar gezegd wordt dat het nieuw artikel 49 par. 1 de bevoegdheid verleent om akten per post te betekenen aan al de deurwaarders, die bevoegd zijn om exploiten te betekenen voor het Vrederecht, dat van de vordering kennis moet nemen, met deze zeer belangrijke bijvoeging « Ces huissiers sont l'huissier de la justice de Paix; ainsi que tout huissier qui, en vertu d'une disposition légale particulière, tels notamment l'art. 1 de la loi du 9.8.1887, l'art. 9 de la loi du 27.5.1890, l'art. 7 de la loi du 9.8.1887, a qualité pour faire des exploits devant la même justice de paix. (Pasinomie 1936, blz. 215 en 216) (zie ook R.P. D.B. Vis Procédure civile n° 373 en 374);

Overwegende derhalve dat de opgeworpen nietigheid als gegrond voorkomt;

*Om deze redenen :*

De rechtbank;

Recht doende in hoger beroep en op tegenspraak; verklaart het beroep ontvankelijk en gegrond; doet dienvolgens het bestreden vonnis te niet en, opnieuw wijzend, verklaart nietig het exploit van rechtsingang en verwijst de geïntimeerde, oorspronkelijk eiser, om zich te voorzien als naar recht;

Veroordeelt hem tot de betaling van de kosten van beide aanleggen.

## RECHTBANK VAN KOOPHANDEL TE ANTWERPEN

7e Kamer. — 14 September 1951.

Alleenrechtsprekend rechter: M. H. Deckers.

Referendaris: M. Goyens.

Advocaten: Mrs J. de Raedemaeker en Van Scharen.

**Check. — Dagtekening essentieel. — Opdracht tot dagtekening door de trekker aan een derde toelaatbaar, ook aan de nemer. — Die door een koopman gegeven opdracht is een handelsdaad. — Niet-toepasselijkheid van artikel 1341 B.W. — Betrokken bank verplicht tot betaling van het bedrag der provisie.**

*De dagtekening van een check is een essentieel bestanddeel van dat stuk, zodat er geen check is, zolang de dagtekening ontbreekt.*

*De enige vermelding welke de trekker gehouden is eigenhandig op de check te schrijven, is zijn handtekening. Geen enkele wetsbepaling verbiedt de trekker de andere vermeldingen door een derde te doen verrichten, eventueel ook door hem, te wiens behoefte de check is uitgegeven. De bevoordeelde is niet partij bij de checkovereenkomst; zo hij in opdracht van de trekker de check dagtekent, kan derhalve niet gezegd worden, dat hij terzelfdertijd voor zich zelf en in opdracht van de trekker handelt.*

*De opdracht door een handelaar tot dagtekening van een check is uiteraard een handelsdaad en dienvolgens is het bewijs daarvan onttrokken aan artikel 1341 B. W.*

*De betrokken bank is in ieder geval verplicht tot betaling van de check ten bedrage van de provisie, die zij onder zich had ten tijde van de aanbieding.*

De Clercq t/ Groenen en cs. en Banque de Commerce.

Aangezien eiseres houdster is van drie bankchecks aan order; alle drie gedagtekend 3 November 1949, ten bedrage van respectievelijk 50.000 fr., 50.000 fr. en 2.000 fr. door de rechtsvoorganger van verweerders sub A op verweerder sub B getrokken;

Aangezien niet betwist wordt dat deze checks bij aanbidding onbetaald bleven;

Aangezien de eis strekt tot veroordeling van verweerders om aan eiseres het gezamenlijk bedrag van deze checks, 102.000 fr., vermeerderd met de gerechtelijke interesten, te betalen;

Aangezien verweerders hoofdzakelijk opwerpen dat de op de checks vermelde datum niet echt zou zijn en dat de checks dienvolgens nietig en waardeloos zijn;

Aangezien eiseres dienaangaande te kennen geeft dat de checks, toen zij haar door de trekker overhandigd werden, geen datum droegen, en dat zijzelf in opdracht van de trekker, naderhand de datum ingeschreven heeft;

Aangezien de datum essentieel bestanddeel van de check is (artikel 2 van de wet van 20 Juni 1873);

Aangezien er geen check bestaat, zolang de essentiële elementen, door de wet voorgeschreven, niet verenigd zijn;

Aangezien hieruit volgt dat de documenten, door de trekker aan eiseres overhandigd — en welke niet gedagtekend waren — geen checks waren;

Aangezien zij slechts checks geworden zijn op het ogenblik dat zij gedateerd werden;

Aangezien eiseres beweert zulks op 3 November 1949 gedaan te hebben;

Aangezien de last van het tegenbewijs op verweerders rust en zij dit tegenbewijs niet leveren;

Aangezien de enige vermelding, welke de trekker krachtens de wet gehouden is eigenhandig te schrijven, zijn handtekening is (artikel 2);

Aangezien het hem niet verboden is de overige vermeldingen door een derde te laten invullen;

Aangezien geen enkele wetsbepaling zich ertegen verzet, dat dusdanige opdracht aan de persoon gegeven wordt, te wiens voordele de check uitgeschreven wordt;

Aangezien een eventuele tegenstrijdigheid van belangen hiertegen geen bezwaar is (cfr. Cass. Fr., 6 Januari 1908, Rép. de la Prat, Notar. 1908, p. 77);

Aangezien anderzijds dient te worden opgemerkt, dat de bevoordeelde persoon geen partij is bij de checkovereenkomst en dus niet kan gezegd worden, dat eiseres terzelfdertijd in eigen naam en in opdracht van de trekker zou opgetreden zijn (cfr. De Page, T. V, n° 411);

Aangezien de mogelijkheid van de opdracht, waarop eiseres zich beroept, vaststaat;

Aangezien de werkelijkheid van deze opdracht evenmin te betwijfelen valt;

Aangezien deze opdracht in de eerste besluiten van verweerders niet ontkend werd, en eerst voor de eerste maal in hun tweede besluiten en in zeer ondergeschikte orde betwist wordt;

Aangezien de opdracht uitging van een handelaar en tot voorwerp had de uitvoering van een handelsdaad, namelijk het scheppen van bankchecks;

Aangezien dusdanige opdracht uiteraard een handelskarakter bezit en dienvolgens, wat het bewijs betreft, onttrokken is aan de voorschriften van artikel 1341 B. W. (Planiol et Ripert, XI, 1452);

Aangezien het bewijs van de opdracht, waarop eiseres, zich beroept, ten overvloede spruit, én uit het onderhandse geschrift, dat zij voorlegt, en waarvan verweerders sub A) niet ontkennen, dat het door hun rechtsvoorganger eigenhandig geschreven is én zelfs, stilzwijgend, uit de overhandiging aan eiseres door wijlen heer Corbet van documenten, waaraan slechts de datum ontbrak;

Aangezien door verweerders nog op min of meer uitdrukkelijke wijze wordt ingeroepen, dat de beschikkingen van wijlen de heer Corbet ten voordele van eiseres een onzedelijke oorzaak zouden hebben en dienvolgens nietig zouden zijn;

Aangezien verweerders niets bepaalds inbrengen tot staving van hun verdachtmaking;

Aangezien de feiten, welke zij thans doen gelden, destijds reeds, toen de heer Corbet in leven was, het voorwerp hebben uitgemaakt van een strafonderzoek, dat zonder gevolg gesloten werd;

Aangezien het ter zake niet dienend is thans, betreffende dezelfde feiten, een nieuw onderzoek in te stellen, en zulks des te meer dat, moest zelfs het bestaan van zekere betrekkingen tussen wijlen de heer Corbet en eiseres bewezen worden, zulks nog niet zou toelaten te besluiten dat de beschikkingen van de heer Corbet in deze betrekkingen hun oorzaak vonden;

*Ten opzichte van verweerders sub A :*

Aangezien de schuld onder deze van rechtswege verdeeld werd, doch de Rechtbank niet over de vereiste elementen beschikt om het afzonderlijk deel van elk der verweerders te bepalen;

*Ten opzichte van verweerster sub B :*

Aangezien deze toegeeft dat er op het ogenblik van aanbidding provisie bestond ten bedrage van 58.557,65 frank, aldus voldoende om de check van 2.000,— frank en een van de checks van 50.000,— frank uit te betalen;

Aangezien niettemin betaling geweigerd werd;

Aangezien niet betoogd wordt dat meer in het bezit van eiseres zijnde checks aangeboden werden;

Aangezien het ter zake onverschillig is of verweerster sub B sindsdien verkozen heeft aan verweerders sub A de gelden terug te storten, welke zij in haar bezit had;

Aangezien de houder recht heeft op de provisie, welke ten tijde van de aanbidding bestaat;

Aangezien de last van het bewijs, wat betreft het bestaan der provisie, op eiseres rust, en ter zake niet bewezen is, dat de provisie meer bedroeg dan het door verweerster sub B aangegeven bedrag;

Aangezien alle verdere beschouwingen vreemd zijn aan het geding;

.....

NOOT : Tegen bovenstaand vonnis werd hoger beroep ingesteld.

## RECHTBANK VAN KOOPHANDEL TE KORTRIJK

2e Kamer. — 18 September 1951.

Voorzitter : M. Vandaele.

Referendaris : M. Roelands.

Advocaten : Mrs Bulckaert en Christiaens.

**Rechterlijke compensatie. — Daartoe is het instellen van een wedereis noodzakelijk. — De reconventioneel ingeroepen tegenvordering mag niet geheel vreemd zijn aan de ingestelde vordering.**

*Rechterlijke schuldvergelijking is slechts mogelijk ingevolge het instellen van een wedereis. De schuld, waarmede reconventioneel rechterlijke compensatie gevorderd wordt, mag niet volledig vreemd zijn aan de ingestelde vordering.*

Darras t/ Tanghe.

Aangezien de eis strekt tot betaling van 13.500 fr., bedrag van een check op naam van Ampe André, te Werken, en door deze laatste door rugtekening op 12 Januari 1951 betaalbaar gesteld aan eiser, die er houder van is, en verder tot betaling van 77 fr. wegens protest- en terugkosten;

Gezien bedoelde check alsook de protestakte van deurwaarder Alfons Clayes, te Menen, in dato 19 Februari 1951;

Aangezien het verschuldigd zijn van het bedrag van de check niet wordt betwist, doch verweerder voorhoudt dat de schuld uitgedoofd is tengevolge van compensatie met een schuld van eiser jegens verweerder ten belope van 29.675,50 fr., zodat hij beweert, na compensatie met nog een andere van 11.700 fr., zelf nog een tegoed te hebben van 4.475,50 fr., wat hij vordert bij wedereis;

Aangezien eiser alle schuldvergelijking betwist, omdat zijn voorgewende schuld jegens verweerder volstrekt niet vaststaat, noch wat haar echtheid, noch wat haar bedrag betreft;

Dat inderdaad noch in de bundel van eiser (het is zijn recht) noch in de bundel van verweerder factuur of duplicaat ervan aanwezig zijn; dat verweerder zelfs bij ontkenning door eiser niet poogt te bewijzen dat hij een factuur verzonden heeft; dat de ontkenning van eiser als waarschijnlijk voorkomt, daar er nergens sprake is van het bijrekenen van overdrachtaks;

Dat uit de besluiten van eiser blijkt dat er ernstige discussie is nopens aanrekenen van zakken en trieur; dat er nog moet afgerekend worden nopens commissielonen, kortingen, kosten en schadevergoeding;

Aangezien de wettelijke schuldvergelijking, deze welke zich « ipso jure » voordoet, in deze omstandigheden niet kan ingeroepen worden; dat alleen de rechterlijke compensatie dient nagegaan te worden;

Aangezien de rechterlijke schuldvergelijking het werk is van de rechter; dat zij slechts mogelijk is door het instellen van een wedereis (De Page, T. III, n° 666); dat vooraf dient te worden onderzocht, of dergelijke wedereis ontvankelijk voorkomt;

Aangezien, zo de rechtspraak klaarblijkelijk de strekking heeft om reden van billijkheid de wedereisen te begunstigen door de voorwaarden van niet-ontvankelijkheid tot een minimum te beperken (R. P. D. B., V° Demandes reconventionnelles, art. 57) het niettemin noodzakelijk voorkomt dat de schuld, waarvan compensatie gevraagd wordt, niet volledig vreemd weze aan de hoofdeis (De Page, T. III, n° 667B);

Aangezien de hoofdeis steunt op de rechtsverhandelingen nopens het uitgeven van een check door verweerder aan een derde persoon, die hem rugtekende op naam van eiser, terwijl de wedereis steunt op de gevolgen van een verkoopovereenkomst, rechtstreeks ontstaan tussen partijen; dat hieruit vloeit dat de rechtsgronden van de wedereis totaal vreemd zijn aan die van de hoofdeis;

Aangezien de tot rechterlijke compensatie strekkende wedereis dan ook als niet-ontvankelijk voorkomt;

.....

NOOT : Verg. artikel 37 van de wet op de bevoegdheid (gewijzigd bij artikel 8 van de wet van 15 Maart 1932) en hetgeen De Page daaromtrent opmerkt (T. III, n° 667B), in bovenstaand vonnis aangehaald.

Vlaamse Juristen,

abonneert U

op het

“Rechtskundig Weekblad”

## BIBLIOGRAPHIE

### BIJ EEN PAAR NIEUWE PUBLICATIES

Op 1 Januari 1952 waren door de afdeling administratie van de Raad van State reeds 1237 arresten en adviezen uitgesproken. Het is duidelijk dat de bestaande tijdschriften slechts in zeer beperkte mate deze vloed van jurisprudentie konden bijhouden. Vooral het *Tijdschrift van Bestuurswetenschappen* en de *Recueil de Jurisprudence de droit administratif et du Conseil d'Etat* hadden zich beijverd om deze rechtspraak zo volledig mogelijk te publiceren. Dit ging echter met een steeds stijgende vertraging en, voor wat het tweede hierboven genoemde tijdschrift betreft, ten koste van bijna alle andere rubrieken. Tijdschriften van meer algemeen karakter konden uiteraard slechts een zeer beperkte keuze van arresten en adviezen publiceren.

Het was dus nodig dat een gespecialiseerde verzameling zou tot stand komen, om het geheel der rechtspraak van de Raad van State op blijvende wijze ter beschikking te stellen van de rechtsbeoefenaars. Het mag een gelukkig initiatief genoemd worden dat de heren Baeyens en Dumont, substituten in de Raad van State, op moedige wijze deze zaak hebben ter hand genomen en vanaf begin 1952 begonnen zijn met de volledige publicatie van de *Arresten en Adviezen van de Raad van State, Afdeling Administratie*. Op 8 Maart jl. waren reeds twee afleveringen verschenen, waarin men alle arresten van dit jaar kan terugvinden tot n° 1311 van 22 Februari. Merkwaardig is hier de spoed, waarmee de beslissingen bijna onmiddellijk na hun uitspraak worden gepubliceerd. Hierin onderscheidt deze nieuwe verzameling zich op zeer gunstige wijze van vele andere die hun lezers naar oude gewoonte bedienen met drie maand tot soms één jaar vertraging. Moge deze nieuwe verzameling haar voorbeeldig tempo handhaven.

Er is nog een andere grond tot vreugde te vinden in het initiatief van beide heren. Voor de eerste maal verschijnt een rechtspraakverzameling gelijktijdig in een Franse en in een Nederlandse editie. Men kan zich dus naar believen op een van beide abonneren: zij zijn allebei volledig en bevatten de officiële of vertaalde teksten van alle beslissingen. Dit zal vooral de Vlamingen verheugen die tot nog toe maar al te vaak aangewezen bleven op Franstalige verzamelingen.

De uitgave mag zeer verzorgd geheten worden: aan elk arrest gaat een flink opgestelde samenvatting vooraf, waarvan de gegevens met een gepast trefwoordensysteem op de omslagpagina's alphabetisch worden gerangschikt. Daarbij nemen de uitgevers zich voor elk jaar het werk met algemene tabellen te besluiten. De verzameling verschijnt bij de Uitgeverij voor Gemeenteadministratie te Kortrijk. Zij blijkt onmisbaar voor alle openbare besturen en voor alle beoefenaars van het publiek- en administratief recht. De arresten van 1948 tot 1951 zullen eveneens weldra volledig worden gepubliceerd, maar dan rechtstreeks in boekvorm.

\* \* \*

Met groot genoegen willen wij ook een andere publicatie begroeten, die eveneens vanaf dit jaar verschijnt. Haar naam is de vrucht van een enigszins bevreemdend Grieks-Latijnse combinatie, die ongetwijfeld de philologen met afschuw zal vervullen maar die door de juristen dadelijk een paar andere namen oproept. *Pasilegie* noemt zij zich, en haar ondertitel luidt:

*Volledige verzameling der in België toepasselijke wetten, besluiten en algemene reglementen, gerangschikt en van nota's voorzien.* Hiermee hebben de Vlamingen dus ook een wettenverzameling in eigen taal, zodat zij in de meeste gevallen niet meer zullen aangewezen zijn op het praktisch niet te hanteren *Staatsblad*, of op de even weinig doelmatige *Verzameling der Wetten en Koninklijke Besluiten*.

Zoals de verzameling Baeyens-Dumont, verschijnt de *Pasilegie* in maandelijks afleveringen, zeer kort na de bekendmaking in het *Staatsblad* van de er in opgenomen teksten. Hierdoor verschilt zij van de *Pasimonie*, die steeds meer dan 3 maand achteruit komt; maar dit biedt ook het nadeel dat zij, zoals het *Bulletin usuel*, de chronologische volgorde niet kan bewaren, die de *Pasimonie* in algemene regel verzekert.

Hiermee heeft de Bestuurs- en Juridische Drukkerij «Die Keure» ook haar plaats ingenomen in de rij der uitgeverijen die het Belgisch publiek van officiële wettenverzamelingen voorzien. Dit brengt ons tot de vaststelling van de hopeloze ondoelmatigheid van onze officiële publicaties. De wijze waarop het *Belgisch Staatsblad* nog steeds wordt uitgegeven is een werkelijke schande voor onze administratie, en het is nodig daarop de nadruk te leggen, wegens de verspilling van energie en van kapitaal die daaruit noodzakelijk voortvloeit.

Officiële wettenverzamelingen zouden geen zin hebben indien de officiële publicaties zich wilden houden aan twee eenvoudige principes. Vooreerst zouden zij er voor moeten zorgen dat de wetten en reglementen zorgvuldig zouden gescheiden blijven van alle niet-reglementaire teksten. Vervolgens zouden zij moeten de hand houden aan een streng-chronologische classificatie van wetten en reglementen.

Wij zouden in België een heel eind verder staan indien wij even het voorbeeld wilden volgen, ons gegeven door Nederland, hoewel daar ook het *Staatsblad* en de *Staatscourant* niet volledig aan het eerste van deze beide principes voldoen.

Men geve ons een *Staatsblad* zonder benoemingen of decoraties, zonder berichten van maatschappijen en zonder loterijuitslagen, doch alleen met wetten en reglementen van algemeen bestuur, netjes gerangschikt per nummer in de volgorde van hun datum. Als ooit onze administratie zich die zelf-discipline zal hebben opgelegd, zullen wij geen *Pasimonie*, geen *Bulletin usuel* en geen *Pasilegie* meer behoeven. Dan kan ook meteen de onverkwikkelijke *Verzameling der Wetten en Koninklijke Besluiten* verdwijnen.

J. De Meyer.

## WETGEVING

### ADVOCaat EN FISCUS

WETSVOORSTEL van 25 Maart 1952 tot invoering van een forfaitair taxatiestelsel in zake inkomstenbelastingen.

#### TOELICHTING

Mevrouwen, Mijne Heren,

Sedert verscheidene jaren eisen de zelfstandige arbeiders die behoren tot de middenstand, of zij handelaars en ambachtslieden zijn of een vrij beroep uitoefenen, de invoering van een forfaitair taxatiestelsel inzake inkomstenbelastingen.

Terwijl de vennootschapper en de belangrijke belastingplichtigen over een regelmatige boekhouding be-

schikken, terwijl de loon- en de weddetrekkenden vrij vaste inkomsten hebben die geen grote moeilijkheden opleveren voor de vaststelling van hun belastingen, ondervinden de zelfstandige arbeiders die tot de middenstand behoren, integendeel veel moeilijkheden om hun inkomsten regelmatig aan te geven en om bij benadering het bedrag te kennen van de belastingen die éénmaal 's jaars van hen worden geëist.

Zij beschikken niet altijd over de nodige middelen of over de vereiste tijd om een boekhouding te voeren die volmaakt in regel is. Daarenboven, zouden zij op voorhand het bedrag van hun belastingen willen kennen, ten einde diens gevolge schikkingen te kunnen treffen. Om al die redenen, wensden zij sedert lang dat, in de ene of de andere vorm, een forfaitair belastingstelsel voor hun inkomsten zou worden ingevoerd.

Men mag zeggen dat dit vraagstuk zich sedert enige tijd bijzonder scherp heeft gesteld, wegens het feit dat de achterstallige belastingen op onrustwekkende wijze zijn aangegroeid.

In de wet van 12 Juli 1930 werd reeds bepaald dat het Bestuur, voor de nijverheids-, landbouw- en handelswinsten, in overleg met de belanghebbende beroepsgroeperingen, forfaitaire aanslagbasissen mag vaststellen.

Bij artikel 5 der wet van 20 Augustus 1947 werd dat recht uitgebreid tot de vrije beroepen, de ambten of bedieningen.

Er werden pogingen aangewend om er toe te komen belastingschalen op te maken die zouden toepasselijk zijn op de vrije beroepen.

Nochtans, wegens de uiterste verscheidenheid der toestanden, mag men zich afvragen in hoever een forfaitair stelsel op dergelijke grondslagen zo kan worden berekend dat de belangen van de Schatkist en tevens de billijke rechten van de belastingplichtige worden geëerbiedigd.

Op landbouwgebied heeft het stelsel der barema's tot dusver de grootste diensten bewezen. Maar de landbouwbedrijvigheid is van bijzondere aard. Zij vertoont o.m. een grondige stabiliteit en een essentiële eenheid die moeilijk terug te vinden zijn in de andere sectoren der economische bedrijvigheid.

Het spreekt vanzelf dat er geen enkele gemene maatstaf bestaat tussen de bedrijvigheid van de kleine handelaar en die van de titularis van een vrij beroep. In die beroepen zelf kunnen de meest uiteenlopende toestanden voorkomen. Het leeftijds criterium wordt vaak door de feiten gelogenstraft. Het criterium dat berust op zekere feiten die beschouwd worden als kentekens, dreigt te leiden tot willekeur.

Iedere wet die veranderlijke en veelzijdige toestanden in bijzonderheden en volgens eenvormige beginselen wil reglementeren, vervalt in verwickelingen, onrechtvaardigheden en zelfs in het ongerijmde. De Franse wet betreffende de berekening van de ideale huurprijs is een voorbeeld dat geen navolging verdient.

Er moet rekening worden gehouden met een ander gegeven. Er kan geen sprake zijn van, binnen een beperkte tijd, over te gaan tot een grondige hervorming van het belastingstelsel. Indien men denkt aan een forfaitair regime, dan moet een stelsel gevonden worden dat billijk en tevens eenvoudig is, en dat op praktische, gemakkelijke en snelle wijze kan toegepast worden. Men bereikt geen afdoend resultaat door de arbeidsmethoden van een reeds overbelast bestuur volledig om te gooien.

\* \* \*

Hoe kan het forfaitair stelsel worden vastgesteld? Men zou zich kunnen voorstellen dat de belastbare

inkomsten zouden gerangschikt worden in een zeker aantal reeksen en ieder belastingplichtige tijdens een bepaalde periode in een van die reeksen gerangschikt, zodat hij op forfaitaire wijze het bedrag zou betalen van de belastingen overeenstemmend met de categorie tot welke hij op fiscaal gebied behoort.

Dat stelsel is zeer verleidelijk, op het eerste gezicht, doch het valt uiterst moeilijk toe te passen, om de redenen die wij hoger hebben uiteengezet. Men stoot, inderdaad, op de onoverkombare moeilijkheden van de vaststelling van criteria die zouden toelaten de belastingplichtigen van een bepaald beroep onder te brengen in de verschillende categorieën. Uit deze betrekkingen die door het bestuur werden aangeknoopt met de beroepsorganisaties is tot dusver nog niet gebleken welke de grondslagen zijn die aanneembaar zijn, hetzij door het bestuur, hetzij door de belastingplichtigen.

In afwachting dat later wellicht, na grondigere studies, een dergelijk regime wordt uitgewerkt, menen wij dat het mogelijk is een forfaitair stelsel op een meer eenvoudige grondslag in te voeren.

Deze bestaat in hoofdzaak er in aan het bestuur en aan de belastingplichtige toe te laten overeen te komen dat de aanslagen van de belastingplichtige, gedurende een tijdperk van ten hoogste drie jaar, forfaitair zullen vastgesteld worden op een bepaald cijfer, dat zelf wordt vastgesteld, rekening houdend o.m. met de ondervinding opgedaan tijdens enkele vorige dienstjaren.

Het stelsel van de aangifte der inkomsten blijft bij de aanvang behouden. De belastingplichtigen die sedert ten minste vijf jaar eenzelfde beroepsactiviteit uitoefenen, kunnen het voordeel van het forfait genieten. Het is noodzakelijk aan de basis voor een zekere stabiliteit te zorgen, opdat het forfait niet na enkele tijd van de economische werkelijkheid zou afwijken.

Ten aanzien van dergelijke toestand kan de controleur aan de belastingplichtige voorstellen, forfaitair het bedrag te bepalen van de belastbare inkomsten voor de drie volgende dienstjaren. Bij de vaststelling van het forfait dient de controleur rekening te houden met alle dienstige gegevens: algemene kosten, afschrijvingen, enz... De inkomsten, die voor het verleden door het Bestuur werden aangenomen, vormen een eerste beoordelingsmoment. De gunstige of ongunstige vooruitzichten voor de toekomst dienen eveneens in aanmerking genomen te worden. Na onderzoek mag de controleur het forfaitaire bedrag der belastbare inkomsten voorstellen. De belastingplichtige kan het aanvaarden. Waarschijnlijk zal hij in de meeste gevallen aanvaarden. De belasting wordt dan voor de drie betrokken dienstjaren berekend op grondslag van het overeengekomen forfait.

Maar de belastingplichtige is nooit verplicht te aanvaarden. Hij kan de voorkeur geven aan het stelsel van de aangifte der inkomsten. In dat geval valt hij onder de toepassing van het gemeen recht.

Het is nuttig gebleken het forfaitair stelsel te beperken tot de natuurlijke personen. De rechtspersonen moeten krachtens de wet op de handel, een boekhouding voeren, en de redenen tot forfaitaire belasting bestaan dus voor hen niet op dezelfde wijze.

Het in dit wetsvoorstel vervatte stelsel biedt het voordeel soepel te zijn, en rekening te houden met de verscheidenheid der individuele toestanden. Het is ook belangwekkend uit andere oogpunten:

1) Het werk van het Bestuur zal grotendeels vereenvoudigd worden.

Voor de belastingplichtigen, die het forfaitaire stelsel

hebben aangenomen, valt het administratief werk feitelijk weg gedurende drie jaar.

De personeelsleden, die bedoeld werk niet verder zullen behoeven te verrichten, zullen tot ander werk kunnen overgaan, o.m. tot de geleidelijke vereffening van de belastingssachterstallen.

2) Het is noodzakelijk dat de private personen en de bedrijven niet gedurig in een toestand van onzekerheid verkeren tegenover de belasting.

De inkomstenbelasting moet een last zijn, die zo nauwkeurig mogelijk moet kunnen worden bepaald.

Voor de duur van het bedoelde tijdperk verkrijgt de belasting een mathematisch vast karakter.

3) Zulk stelsel biedt ook een voordeel voor de Staat. Het wordt hem immers mogelijk vaste ramingen te becijferen tot beloop van een bepaald bedrag.

Er kan eveneens worden verwacht dat zijn ontvangsten bespoedigd zullen worden. Zowel inzake vervroegde betaling of betaling na inkohiering, weet de belastingplichtige aan welke last hij het hoofd moet bieden, derhalve kan hij gemakkelijker schikkingen nemen om de belasting spoediger te betalen.

4) Ten slotte, zou het belastingstelsel de tendenz vertonen om zich beter aan de afwisseling van de conjunctuur aan te passen; het zou aldus beter overeenstemmen met de werkelijke economische toestand.

Daar het in het vooruitzicht gestelde forfaitair stelsel zeer eenvoudig is volstaat het één artikel in de samengeordende wetten in te lassen om het in onze belastingwetgeving in te voeren.

Een nadere bepaling is echter geboden. Zo het Bestuur gebonden is door de forfaitaire formule, is de belastingplichtige eveneens gehouden ze na te leven. Ingeval hij verliezen ondergaat of winsten boekt, die minder bedragen dan forfaitair bedongen, is geen herziening van de forfaitaire bijdrage mogelijk.

Binnen de perken van het bedoelde driejaarlijks tijdperk kan de toepassing van de forfaitaire formule dus niet getemperd worden. Zodra echter de termijn verstreken is, gelden weer de regels van het gemene recht. Zo is het bij artikel 32 van de samengeordende wetten toegelaten de verliezen van de voorafgaande twee dienstjaren in mindering te brengen. Zelfs wanneer bedoelde verliezen geboekt worden in de loop van het forfaitair tijdperk, kunnen zij eventueel in mindering worden gebracht van de gemaakte winst van een der daaropvolgende dienstjaren op voorwaarde dat deze jaren onder de toepassing vallen van de zegels van het gemene recht.

Bovendien moet in het geval worden voorzien, waarin de belastingplichtige, in de loop van het forfaitair tijdperk, de uitoefening van zijn bedrijf komt te staken, wegens overlijden of om enige andere reden.

In dergelijk geval wordt de forfaitaire bijdrage vanzelfsprekend berekend naar rato van het tijdperk van de uitoefening van het bedrijf.

Dit is het uitzicht van het nieuwe stelsel, dat wij aan het Parlement voorstellen. Het is natuurlijk vatbaar voor wijzigingen en verbeteringen, die uit de opgedane ervaring nodig zullen blijken. Mogelijk zullen categorieën van belastingplichtigen, wier inkomsten uiteraard al te wisselvallig zijn, met het stelsel niet kunnen worden begunstigd. Het is daarentegen mogelijk dat het nieuwe stelsel zo practisch zal blijken te zijn en zo gunstig zal worden onthaald én door de belastingplichtigen, én door het bestuur, dat de toepassing er van naderhand uitgebreid wordt tot de rechtspersonen. Wat er ook van zij, wij menen, dat dergelijke poging verdient aangewend te worden, en indien ze feitelijk verwezenlijkt wordt, zal een uit-

stekende dienst zijn bewezen aan de zo belangrijke categorie van de zelfstandige arbeiders, die tot nog toe de ontzenuwende gevolgen ondergingen van een gedurige oorlogstoestand tegen het Bestuur der belastingen; de goedkeuring van ons voorstel zou hieraan een einde maken en aan de belastinginning de stabiliteit en de zekerheid van een quasi conventioneel stelsel verlenen.

## WETSVORSTEL

### Eerste artikel

Aan de samengeordende wetten betreffende de inkomstenbelastingen wordt een artikel 55bis toegevoegd, dat luidt als volgt :

Bij de controle der jongste door de belastingplichtige ondertekende aangifte, mag het Bestuur aan laatstgenoemde de forfaitaire vaststelling van het bedrag van zijn belastbare inkomsten voorstellen, voor de drie volgende dienstjaren.

Het forfait wordt vastgesteld met inachtneming van alle nodige gegevens, en inzonderheid van het bedrag van de vroeger door de belastingplichtige ontvangen inkomsten en met de toekomstmogelijkheden die voor hem openstaan.

Het forfait mag nooit aan de belastingplichtige worden opgelegd.

De eventueel door de belastingplichtige gegeven instemming wordt vastgelegd door een proces-verbaal, opgemaakt door het Bestuur en ondertekend door de belastingplichtige.

In dat geval, wordt de taxe voor de betreffende dienstjaren ten kohiere gebracht op grond van het bedongen forfait.

Tot de procedure van het forfait mag alleen worden overgegaan voor de natuurlijke personen die sedert tenminste vijf jaar éézelfde beroepsbedrijvigheid uitoefenen.

Het feit dat, tijdens de periode van forfaitaire taxatie, hogere of lagere inkomsten voorkomen dan die overeenstemmend met het forfait mag, in geen geval, aanleiding geven tot een ontlasting of tot een bijkomende belasting van de belastingplichtige.

### Art. 2.

Aan paragraaf 1 van artikel 32 der samengeordende wetten betreffende de inkomstenbelastingen wordt een derde lid toegevoegd, dat luidt als volgt :

« Dit geldt, zelfs indien de twee vorige jaren of de twee vorige dienstjaren vielen onder het forfaitair stelsel van artikel 55bis.

### Art. 3.

Wanneer een van de bij het vorige lid bepaalde gebeurtenissen voorkomt in de loop van een dienstjaar dat valt onder de in artikel 55bis voorziene forfaitaire taxatie, wordt de bijdrage in verband met het betreffende dienstjaar verminderd naar rato van de tijd tijdens welke het beroep werd uitgeoefend.

Wanneer de belastingplichtige een nieuw beroep uitoefent, is het vroeger bedongen forfaitair stelsel niet meer op hem toepasselijk en is de belastingplichtige verplicht, voor het niet door het forfait geregelde gedeelte van het dienstjaar, een aangifte van zijn inkomsten te ondertekenen, overeenkomstig de artikelen 53 en volgende.

18 Maart 1952.

## BALIELEVEN

### VLAAMSE CONFERENTIE DER BALIE TE ANTWERPEN

Donderdag 27 Maart 1952 was voor onze Conferentie een memorabele dag. Immers, ten derden male tijdens huidig gerechtelijk jaar werd er in de Assisenzaal van het Gerechtsgebouw een academische vergadering ingericht. Als gastspreker mochten we Prof. Dr Frank Baur, van de Rijksuniversiteit te Gent begroeten, die een origineel en aantrekkelijk onderwerp had gekozen: «Lachend Vlaanderen».

De geleerde spreker werd aan de vergadering voorgesteld door Mr E. Ooms, voorzitter der Conferentie, die niets onverlet heeft gelaten om al de facetten van Professor Baur's rijk wetenschappelijk werk te belichten. De voorzitter dankte het talrijk publiek voor de belangstelling en begroette meer bijzonder de Heer Stafhouder Van der Planken, de onder-voorzitter Van Hal en de Heer Prokureur des Konings Sabbe.

Prof. Baur begon zijn spreekbeurt met een olijke glimlach, symbool van het thema dat hij zou behandelen. Al dadelijk stelde hij de aanwezigen «gerust»: de wetenschap zou in zijn betoog slechts een geringe rol spelen. Los van letterkunde, physiologie of psychologie ging hij het eenvoudig hebben over de gulle Vlaamse lach, zijn uitingen en symbolen.

Het «Lachend Vlaanderen» drukt zich uit in grappen, liedjes, spreuken, raadsels, woordspelingen en wat nog meer. Om te ontdekken «waarover of waarmee» de Vlaming lacht hoeft men een eerste moeilijkheid te overwinnen: de woorden of vormen die hij gebruikt. Want al zijn woorden de gebruikelijke sociale «communicatiemiddelen», toch kunnen zij evenzeer de werkelijke bedoeling omhullen als verduidelijken. De zin van de gezegden dient ontdekt, vaak achter een sluier van onpreciese woorden, die alleen de oppervlakkige betekenis der begrippen weergeven.

Spreker heeft het niet erg met de physiologen, die het lachen (en evenzo het daaraan verwante schreien) herleiden tot bepaalde spiertrekkingen, gevolg van physiologische reacties. Hij verworpt die louter stoffelijke uitleg, want het lachen onderstelt ook een geestelijke functie en wel het ontladen van bepaalde affecten. Het lachen is dus geen loutere «acte gratuit», zoals de existentialistische wijsgeren het zouden willen noemen.

Vele wijsgerige scholen hebben een studie gemaakt van de lach. Aangezien de meeste hunner een te sterke doelgerichtheid hebben, hoeft men hunne stelling met de vereiste kritiek te bejegenen. Waar meerderen de lach willen beschouwen als een tamelijk sterk bewuste zelfuiting, verkiest de spreker eerder Bergson's mening. Deze wijsgerige auteur wijst op het spontane in de lach, die plots opschiet als een gevolg van de irreductibiliteit die kan ontstaan tussen enerzijds de traditie en de gevestigde conventie, en anderzijds een zich concreet voordoende levenssituatie. Talrijke voorbeelden lichten de mening van de spreker toe.

De mens, zo zegt spreker, bevrijdt zich uit het keurslijf der conventies door de lach. Die «bevrijding» vindt men ook terug in de kunst, want zowel de tragedie als de komedie willen de mens uit bestaande wrijvingstoestanden verlossen. Echter met dit verschil dat de tragiek het leven positief en reëel uitbeelden, terwijl de komiekers de nadruk op de ontoereikendheid en de gebreken willen leggen.

De komieker is niet steeds gedesinteresseerd (zoals de tragediant het wél is): door zijn spot bewijst hij zijn drang tot verbeteren en veredelen. Alles wat strijdt

met het gebruikelijke, het normale en vooral het sociale is een mikpunt voor de komieker.

Prof. Baur tracht de elementen van de grappigheid te ontleden en in evidentie te plaatsen. Zo vond hij:

1) De verrassing, het volkomen onverwachte zijn redden van succes bij de grap.

2) Het samenbrengen van op zichzelf onverzoenlijke dingen, met het daaruit scheppen van een wanverhouding.

3) Het plots overgaan van het edele tot het gewone, om nog te zwijgen van het scatologische.

4) De verwerping van al wat vreemd, ongewoon, on sociaal voorkomt.

Dan is de mooie tijd der voorbeelden aangebroken. De spreker beheerst niet alleen de theorie, maar even grondig de praktijk van de grappigheid. Het pasterke van Lapscheure, de jodenmoppen, paster Van Aken, ze defileren onder stijgende hilariteit voor het gespannen publiek.

Die aanlokkelijke voorbeelden, doordat ze van typisch Vlaamse oorsprong zijn, bewijzen meteen dat ook Vlaanderen een gulle lach heeft. Gezelle tekende honderden sappige Vlaamse spreuken en zegswijzen op, hij publiceerde ze. Meer recente werken trachten op deze weg voort te gaan, echter met niet even groot succes.

De spreker heeft zijn onderwerp uitgeput. Men voelt dat hij ons een wens heeft mee te delen: hij spreekt de hoop uit dat wij als dragers van vreugde en leute door het leven zouden mogen stappen. De Heilige Augustinus moet die heilwens van de spreker kracht bijzetten met een kernachtig adagium: Wie vreugde verspreidt, leeft in Gods liefde.

Een langdurig applaus, dat de spreker vruchteloos wil doen bedaren. — Dan verklaart de voorzitter de vergadering voor gesloten.

J. M.

## TIJDSCHRIFTEN

**Pasilegie nr 2 - 1952.**

Wetgeving van 31 Januari 1952 tot 29 Februari 1952.

**Nederlands Juristenblad - afl. 13 van 29 Maart 1952.**

Prof. Mr W. F. Prins: De almacht van de wetgever. — Drs. J. W. J. Toe Water: Einde van de «orgaan»-theorie? — Rechtspraak.

**Weekblad voor Privaatrecht, Notaris-ambt en registratie - nr 4236 van 29 Maart 1952.**

Mr H. A. Drielsma: De betekenis der Rechtsregels in dubio contra fiscum en in dubio pro reo voor de interpretatie van het hedendaagse fiscale recht en strafrecht. — Mr H. D. M. Knol: Enige opmerkingen over het beheer van een vermogen. — Korteweg: Overzicht der Nederlandse Rechtspraak, Zakenrecht.

**Journal des Tribunaux - 30 Maart 1952 nr 3933.**

Joseph Vernet: Pour le reclassement des détenus. — Rechtspraak.

**Recueil de Jurisprudence du droit administratif et du conseil d'Etat. - nr 1 1952.**

J. Stassen: Esquisse d'une étude des Commissions administratives dans le Contentieux administratif belge, Rechtspraak van de Raad van State met noten van P. De Visscher, A. Melchior, J. Dembour.

**Recueil Dalloz de doctrine de jurisprudence et de législation - 27 Maart 1952 - 13e cahier.**

M. R. Savatier: Le congé du bailleur rural aux fins de reprise.